

การอภิปรายเนื่องในโอกาส ครบรอบ ๕๐ ปี

"อาจารย์ป่วยกับธนาคารแห่งประเทศไทย"

วันศุกร์ที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๓๕

สารบัญ

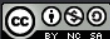
หน้า

1. ชีวิตประวัติของอาจารย์ป๊อ อึ้งภากรณ์	1
2. บทบาทของอาจารย์ป๊อที่มีต่อธนาคารแห่งประเทศไทย	10
3. ข้อคิดข้อเขียนบางส่วนของอาจารย์ป๊อ	
- คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน	13
- ข้อเขียนเกี่ยวกับ "สันติประชาธรรม" ในบทความเรื่อง "ความรู้เรื่องเมืองไทย"	16
- สุนทรพจน์ ในงานเลี้ยงอาหารค่ำประจำปี 2509 ของสมาคมธนาคารไทย	19
- ธนาคารกลาง	26

“

การกดขี่ราษฎร การฉ้อราษฎ์บังหลวง ไม่ว่าจะเกิด
ในท้องถื่นหรือในกรุงเทพฯ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับเงินก้อนใหญ่
หรือก้อนเล็ก ไม่ว่าจะกระทำโดยผู้ใหญ่หรือผู้น้อยย่อมเป็น
ภัยแก่การอยู่ดีกินดีของราษฎร อย่าให้ใครมาอ้างเลยว่า ผู้ที่
ปกครองประเทศอยู่จำเป็นจะต้องมีเงินรายได้พิเศษมาด้วย
วิธีการต่าง ๆ เพราะเงินนั้นต้องใช้เลี้ยงลูกน้อง เพื่อจะได้
ปกครองสะดวกขึ้น แม้จะอมพระมาอ้างก็อย่าเชื่อ เพราะ
ทรัพย์สินที่เกิดมีอยู่ในประเทศในขณะใดขณะหนึ่งนั้น มีจำกัด
ถ้าส่วนหนึ่งตกเป็นของใครจนมากแล้วที่เหลือก็เหลือน้อย
สำหรับคนอื่น ๆ คือชาวบ้านจำนวนมาก ๆ ชาวบ้านราษฎร
ก็ย่อมเบื่อระอา ไม่สนใจว่าใครจะเป็นรัฐบาลหรือใครจะก่อ
การร้าย เพราะเห็นว่าไม่แตกต่างกัน

”

ชีวประวัติอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์*

ชีวประวัติโดยย่อ

นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ เกิดเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2459 ที่ตลาดน้อย กรุงเทพฯ บิดาชื่อ นายซา เป็นชาวจีนอพยพเข้าเมืองไทย มีอาชีพขายส่งปลา มารดาชื่อ นางเซาะเซ็ง มีเชื้อไทย-จีน ครอบครัวนายซาและนางเซาะเซ็ง มีบุตร 7 คน ชาย 5 คน และหญิง 2 คน นายป๋วยเป็นบุตรคนที่ 4

เมื่อนายป๋วยอายุ 10 ขวบ บิดาได้ถึงแก่กรรม จึงตกเป็นหน้าที่มารดาต้องเลี้ยงบุตรธิดาทั้งหมด นายป๋วย เข้าศึกษาที่โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกภาษาฝรั่งเศส ทำคะแนนได้ดีเยี่ยมในวิชาภาษาฝรั่งเศสและคณิตศาสตร์ เมื่อจบการศึกษาในปี 2475 นายป๋วยได้รับเลือกเป็นครูสอนหนังสือที่โรงเรียนอัสสัมชัญ นายป๋วยเริ่มอาชีพครูเมื่ออายุ 17 ปี ได้รับเงินเดือน 40 บาท (เสมือนพนักงานที่รับราชการสมัยนั้นได้รับเงินเดือนขั้นต้น 15 บาท) นายป๋วยแบ่งให้มารดาเดือนละ 30 บาท และเก็บไว้ใช้ส่วนตัว 10 บาท

นายป๋วยเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง โดยยังเป็นครูอยู่ และได้ปริญญาธรรมศาสตร์บัณฑิตปี 2480 จึงเริ่มอาชีพใหม่ โดยเป็นล่ามให้กับอาจารย์ฝรั่งเศสในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี 2481 เมื่อนายป๋วยอายุ 23 ปี ได้สอบแข่งขัน และได้ทุนรัฐบาลไปศึกษาต่อทางเศรษฐศาสตร์และการคลังที่ London School of Economics ของมหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ ได้ปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับหนึ่งในปี 2484 ทำให้ได้รับทุน Leverhulme Studentship เพื่อศึกษาต่อระดับปริญญาเอกทันที

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง นายป๋วย เข้าร่วมขบวนการเสรีไทยในประเทศอังกฤษ โดยอาสาสมัครเข้าทำงานใน British Army Pioneers Corps ทำงานติดต่อกันระหว่างไทยกับสัมพันธมิตรใช้ชื่อรหัสว่า "เข้ม" นายป๋วยเข้าประเทศไทยโดยกระโดดร่ม

*จากหนังสือ "คิดถึงอาจารย์ป๋วย" จัดทำโดย คณะกรรมการห้องสมุดเศรษฐศาสตร์
2527 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยการอนุญาตของคุณเนาวลจี สุธรรมวงศ์ กรรมการ

ลงที่ชัยนาทและถูกเจ้าหน้าที่จับกุมนำตัวส่งเข้ากรุงเทพฯ งานสำคัญครั้งนี้คือ การติดต่อส่งข่าวทางวิทยุให้ฝ่ายสัมพันธมิตร นายป๋วยได้ทำหน้าที่นี้จนถึงเดือนพฤษภาคม 2488 จึงได้รับอนุญาตให้กลับอังกฤษและได้รับการเลื่อนยศเป็นนายพันตรีแห่งกองทัพอังกฤษ

ณ ประเทศอังกฤษ นายป๋วยได้เขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเกี่ยวกับการควบคุมตึก เริ่มเขียนปี 2489 และสอบปากเปล่าเสร็จปลายปี 2491 แต่มรสุมทางการเมืองทำให้เลื่อนเวลารับปริญญาเอกเป็นปี 2492 นายป๋วยได้แต่งงานกับนางสาวมาร์กาเรต สมิธ มีบุตรชายรวม 3 คน

นายป๋วยเข้ารับราชการในกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลังในปี 2492 และดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของสภาเศรษฐกิจแห่งชาติในปี 2496 เมื่อดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยอยู่ได้ 7 เดือนเศษ เนื่องจากไม่ยอมดำเนินนโยบายสู่ตามลมจึงต้องออกจากตำแหน่งนี้ไป ในปี 2499 นายป๋วยต้องเผชิญกับอำนาจมืดและอิทธิพลทางการเมือง ทำให้ต้องจากประเทศไทยไปรับตำแหน่งที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจการคลังประจำสถานเอกอัครราชทูตไทยในอังกฤษ ระหว่างนี้ได้มีส่วนช่วยให้ไทยขายดีบุกและยางพาราแก่อังกฤษและประเทศยุโรปได้มากขึ้น เมื่อไทยได้เข้าเป็นสมาชิกสภาตีบูกระหว่างประเทศ นายป๋วยได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนประเทศไทยและได้รับเลือกเป็นประธานสภาตีบูกระหว่างประเทศในปี 2501-2502

ปี 2501 นายป๋วยได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ ปลายปี 2502 ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย อยู่ในตำแหน่ง 12 ปี โดยได้ขอลาออกหลายครั้งหลายคราแต่ไม่ได้รับอนุมัติ นายป๋วยได้เสริมสร้างความมั่นคงให้เกิดแก่ระบบการธนาคารพาณิชย์ และสิ่งสำคัญกว่าอันใด คือได้ป้องกันนักการเมืองมิให้เข้าไปใช้อิทธิพลในการกำหนดนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทย ในปี 2504 ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

นอกจากนี้ นายป๋วยยังดำรงตำแหน่งในหน่วยงานและคณะกรรมการที่สำคัญอีกหลายชุด ทำงานอุทิศตนให้แก่บ้านเมืองจนได้รับรางวัล รามอน แมกไซไซ ในปี 2508

นายป๋วยรับตำแหน่งคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี 2507 ได้ปฏิรูปรองานสำคัญ 2 ด้านคือ การปรับปรุงหลักสูตรปริญญาตรี และ

การผลิตอาจารย์ ซึ่งเป็นผลให้จำนวนอาจารย์ประจำในคณะฯ ซึ่งมีเพียง 4 คน ในปี 2507 เพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 90 คน ในปีการศึกษา 2518 นอกจากนั้นได้เริ่มหลักสูตรปริญญาโท ซึ่งสอนเป็นภาษาอังกฤษ และริเริ่มโครงการบัณฑิตอาสาสมัคร

สิ่งที่นายป๋วยย่าอยู่เสมอคือ ความเป็นธรรมในสังคม และเสรีภาพของประชาชน นายป๋วยต้องการเห็นเมืองไทยเปลี่ยนแปลงโดยสันติวิธี และยึดหลัก "ธรรมคืออำนาจ" มิใช่ "อำนาจคือธรรม" ดังจะเห็นจากพฤติกรรมส่วนตัวและข้อเขียนในจดหมาย "นายเข้ม เข็นอึ่ง" และบันทึกประชารธรรมโดยสันติวิธีจากข้อเขียนนั้น ทำให้นายป๋วยต้องไปสอนหนังสือ ณ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ แต่ถึงกระนั้นเสียงข่มขู่เอาชีวิตก็ยังไม่ถึงประเทศอังกฤษ จึงได้ลาออกจากคณะบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และที่ปรึกษากระทรวงการคลังเมื่อเดือนสิงหาคม 2515 หลังตุลาคม 2516 นายป๋วยได้กลับมาเป็นอาจารย์พิเศษประจำคณะเศรษฐศาสตร์ และรับตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2518 ต่อมาเมื่อ 6 ตุลาคม 2519 นายป๋วยได้เผชิญกับมรสุมทางการเมืองอีกครั้ง จึงไปพำนักอยู่ ณ ประเทศอังกฤษ จนถึงปัจจุบันนี้

ประวัติศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์

เกิด 9 มีนาคม 2458 (ค.ศ. 1916)*

การศึกษา

- พ.ศ. 2476 สำเร็จมัธยมศึกษาจากโรงเรียนอัสสัมชัญ
- พ.ศ. 2480 ธรรมศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
- พ.ศ. 2484 ปริญญาตรีทางเศรษฐศาสตร์ เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง London School of Economics มหาวิทยาลัยลอนดอน
- พ.ศ. 2492 ปริญญาเอกทางเศรษฐศาสตร์ London School of Economics มหาวิทยาลัยลอนดอน

ตำแหน่งงานประจำในอดีต

- พ.ศ. 2490-2480 ครูโรงเรียนอัสสัมชัญ
- พ.ศ. 2480-2488 ล่ามภาษาฝรั่งเศส มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง
- พ.ศ. 2485-2488 รับราชการในกองทัพแห่งสหราชอาณาจักร เพื่อทำงานให้ ขบวนการเสรีไทย
- พ.ศ. 2492-2499 เศรษฐกร ประจำกระทรวงการคลัง
ผู้เชี่ยวชาญการคลัง กรมบัญชีกลาง
ผู้เชี่ยวชาญการคลัง กระทรวงการคลัง
- พ.ศ. 2498 รองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (ดำรงตำแหน่งอยู่ 7 เดือน)
- พ.ศ. 2499-2502 ที่ปรึกษาเศรษฐกิจการคลัง ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงลอนดอน
- พ.ศ. 2502-2504 ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ
- พ.ศ. 2502-2514 ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย
- พ.ศ. 2505-2510 ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

* ตรงกับ พ.ศ. 2458 เนื่องจากในขณะนั้นจีนปีใหม่เดือนเมษายน

- ท.ศ. 2507-2515 คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ท.ศ. 2510-2515 ที่ปรึกษากกระทรวงการคลัง
- ท.ศ. 2513 ศาสตราจารย์พิเศษ Woodrow Wilson School,
Princeton University สหรัฐอเมริกา
- ท.ศ. 2514-2516 ศาสตราจารย์พิเศษ University College (ต่อมาเปลี่ยนชื่อ
เป็น Wolfson College) Cambridge University
สหราชอาณาจักร
- ท.ศ. 2516-2518 สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
- ท.ศ. 2517-2518 ประธานคณะที่ปรึกษาฝ่ายเศรษฐกิจของนายกรัฐมนตรี
- ท.ศ. 2518-2519 อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตำแหน่งอื่น ๆ ในอดีต

1. กรรมการ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2. กรรมการบริหาร คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
3. กรรมการบริหาร ธนาคารแห่งประเทศไทย
4. ประธานกรรมการ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
5. ประธานกรรมการ มูลนิธิโรคมก สิมทอง
6. ประธานกรรมการ มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
7. นายกษมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย
8. นายกษมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
9. ประธานโครงการบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
10. ผู้อำนวยการโครงการพัฒนานวนเกษตรแบบระหว่างมหาวิทยาลัยกลุ่มแม่น้ำแม่กลอง
11. ผู้แทนถาวรไทย และรองประธานคณะมนตรีดีบุกระหว่างประเทศ (International Tin Council)
12. ผู้ว่าการศึกษาศึกษา International Development Research Centre (IDRC)
นครออกคาวา ประเทศแคนาดา
13. กรรมการ Board of Trustee, International Council for Educational
Development นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา
14. กรรมการ Board of Trustee, East-West Center มหาวิทยาลัยฮาวาย สหรัฐอเมริกา

15. กรรมการ Board of Trustee, International Food Policy Research,
กรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา
16. กรรมการ Board of Trustee, Asian Institute of Technology กรุงเทพฯ
17. ผู้ว่าการ Asian Institute of Management กรุงเทพมหานคร ประเทศฟิลิปปินส์

เกียรติประวัติทั่วไป

1. ศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. สมาชิกกิตติมศักดิ์ สยามสมาคม
3. สมาชิกกิตติมศักดิ์ London School of Economics and Politics
มหาวิทยาลัยลอนดอน
4. คุณภูมบัณฑิตกิตติมศักดิ์ Doctor of Letter มหาวิทยาลัยสิงคโปร์ 2517
5. รางวัลแมกไซไซ สาขาบริการสาธารณะ ประจำปี 2508

งานสอน

1. วิชาการคลัง ระดับปริญญาตรี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2494-2498
2. วิชาเศรษฐิกิจแห่งประเทศไทย ระดับปริญญาตรี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2497-2498
3. วิชาความรู้เบื้องต้นทางเศรษฐศาสตร์ ระดับปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ พ.ศ. 2505
4. การบรรยายพิเศษประจำปี เรื่อง 'ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน' สำหรับการศึกษา
ลักษณะวิชาสัมมนาปัญหาเศรษฐกิจปัจจุบัน ระดับปริญญาตรี คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2507-2512
5. วิชา Thailand's National Development ระดับหลังปริญญาตรี Woodrow
Wilson School, Princeton University พ.ศ. 2513
6. วิชา Education for Development และวิชา International Aspects of
Development ระดับหลังปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ พ.ศ. 2514-2516
7. วิชา Integrated Rural Development ปริญญาโทภาคภาษาอังกฤษ
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2517-2518

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

1. Member of the British Empire (M.B.E.) 2489
2. จัตุรดาภรณ์ช้างเผือก 2493
3. ครีตราภรณ์ช้างเผือก 2495
4. ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย 2496
5. ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก 2497
6. ประถมาภรณ์มงกุฎไทย 2500
7. ประถมาภรณ์ช้างเผือก 2502
8. ทุคิตจุลจอมเกล้า 2504
9. มหาวิกรมมงกุฎไทย 2505
10. มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก 2507
11. ทุคิตจุลจอมเกล้าวิเศษ 2508

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาของชื่อ 'ป๊วย' และสกุล 'อิงภาภรณ์' จากจดหมายของท่าน ดังนี้

ชื่อของผม 'ป๊วย' นั้น เคียงหมตั้งคำจีนให้เป็นชื่อตัว (ซึ่งต่างจากชื่อสกุลและชื่อรุ่น คือ Generation ตามธรรมเนียมจีน—ชื่อสกุลของผมคือ อึ้ง ชื่อรุ่นคือ เคียม อ่านทั้งสามตัวตามลำดับประเพณีจีน ถ้าเนียงแต่จิว จะเป็น 'อึ้ง ป๊วย เคียม' แต่ถ้าอ่านโดด ๆ วรรณยุกต์จะเปลี่ยนไป ชื่อสกุลเป็น อึ้ง และชื่อตัวเป็น ป๊วย)

คำว่า 'ป๊วย' ตามที่เคียงเขียนให้นั้น แปลตรงตัวได้ว่า 'พูนดินที่โคนต้นไม้' เพราะตัวประกอบในอักษรระบุไว้เช่นนั้น แต่มีความหมายกว้างออกไปอีกคือ 'บำรุง' 'หล่อเลี้ยง' 'เพาะเลี้ยง' และ 'เสริมกำลัง' ปทานุกรมจีน-อังกฤษที่พิมพ์จำหน่ายที่ฮ่องกง แปลว่า 'to bank up with earth; to cultivate; to nourish; to nurse; to add energy; to strengthen'

ถ้ากล่าวถึงเจตนาของผู้ให้กำเนิดผมในการตั้งชื่อก็คงจะเป็นไปตามที่ได้เรียนไว้ข้างต้น แต่ผมได้เคยเตรียมไว้คอสู่กับนักชาตินิยมที่เขานิยามว่า ชื่อเป็นเจ๊ก ใจคงจะเป็นเจ๊กไปด้วยซ้ำยังกล่าวหาว่าคือร้นไม่ยอมเปลี่ยนชื่อ จึงได้ถามเพื่อน ๆ ราวหนือของไทยเราว่า 'ป๊วย'

ในภาษาไทยเหนือนั้น หมายความว่าอะไร เพราะเห็นว่ามีคำแปลข้างปิวช อยู่แถวถ้าข้าง
ได้ความดังนี้

คำไทยเหนือ 'ปิวช' นั้นแปลว่า ไม้ตะแบก ดอกปิวชคือดอกตะแบก ป้างปิวช คือ
ที่ปักในป่าตะแบก แต่่นอกจากนั้นยังมีปิวชอีกคำหนึ่งซึ่งอาจจะอ่านว่า ปือช ก็ได้แปลว่า
เปลือช 'ปิวชคิ้ว' แปลว่า เปลือชกษ 'สิปิวช' แปลว่า ซิปเปลือช

ชื่อสกุล 'อึ้งภากรณ์' ถูกผมเป็นค้นสกุล ถูกผมมาจากเมืองจีน แล้วมาทำร่างสร้างตัวได้
เขาเรียกท่านว่า 'นายอากรปอ' และได้รับพระราชทานยศบรรดาศักดิ์เป็น ขุนรักษาอากรกิจ
ผมจำไม่ได้แน่ว่า นามสกุลนั้น ท่านได้รับพระราชทานหรือได้รับประทานจากพระบรม
วงศานุวงศ์พระองค์ใดแต่ประกอบด้วยชื่อสกุลจีน คือ อึ้ง แปลว่า หลือง และมีสร้อยไทยว่า
ภากรณ์ ในปทานุกรม ไม่มีคำว่า 'ภากรณ์' มีแต่ 'ภา' ซึ่งแปลว่า แสงสว่างหรือวิเศษ และ
'ภากร' แปลว่า พระอาทิตย์ ผมไม่ทราบเจตนา อันแท้จริงของท่านที่มีคุณุจิชื่อสกุล ถ้าจะ
ให้เดาก็เห็นว่า ท่านอาจจะหมายให้ให้ความว่า 'เหลืองเหมือนแสงอาทิตย์'

สินของเรา เราออม ...

สินของเรา	เราออม	ถนอมรัก
หมายพุ่มพัก	เงยอก	ซึ่งดอกผล
สินของเขา	เราถนอม	ย่อมมงคล
ทุกทุกคน	ออมสิน	ภิญโญเทอญ

บทบาทอาจารย์ป่วย ที่มีต่อธนาคารแห่งประเทศไทย

ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้เข้ามารับตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยที่ได้ชื่อว่าอยู่ในตำแหน่งนานที่สุด คือเป็นเวลาถึง 12 ปี ระยะแรกท่านยังดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสำนักงบประมาณที่ตั้งขึ้นในปี 2502 ขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรี และเป็นผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลังด้วย ต่อมาก็รับตำแหน่งคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ปรึกษาคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และที่ปรึกษากระทรวงการคลัง เนื่องจากต้องรับภาระในตำแหน่งหน้าที่ที่สำคัญหลายด้านในเวลาเดียวกัน และเพื่อเปิดทางให้ผู้อื่นที่มีความสามารถได้มีโอกาสบริหารธนาคารกลางบ้าง ท่านจึงลาออกจากตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ในปี 2514

ในช่วงเวลา 12 ปี ของท่านที่ธนาคารแห่งประเทศไทยนี้ นับว่าท่านได้มีส่วนร่วมอย่างมากในความสำเร็จของประเทศไทยที่ได้พัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการรักษาเสถียรภาพทางการเงิน กล่าวคือ ท่านมีบทบาทสำคัญในการร่างกฎหมายการเงิน การคลังในช่วงดังกล่าว ตลอดจนการดำเนินงานด้านการเงินการคลัง และการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงแผนพัฒนาทั้งสองฉบับแรกมาโดยตลอด ในการจัดตั้งองค์กรทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญ ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำหรับในด้านการพัฒนาประเทศในด้านอื่น ๆ ท่านก็เข้าไปมีบทบาทด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะในนโยบายกระจายรายได้ที่เป็นธรรม ท่านได้กระตุ้นให้เกิดโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท และโครงการพัฒนาการศึกษาหลายโครงการ ทางด้านการพัฒนาระบบการเงิน ดร.ป๋วยก็มีบทบาทสำคัญในการรื้อร่างพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ในการกำหนดค่าเสมอภาคของเงินบาทตามข้อกำหนดของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ และในการพัฒนาตลาดทุน ท่านเป็นผู้ริเริ่มให้มีการศึกษาการจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่เปิดดำเนินการในช่วงต่อมา

สำหรับงานบริหารภายในธนาคารแห่งประเทศไทยในช่วงดังกล่าว ก็มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางสร้างสรรค์หลายประการ ท่านเป็นผู้ผลักดันให้มีการเปิดสาขาธนาคารในต่างจังหวัดทั้ง 3 แห่ง ทั้งที่ภาคใหญ่ ขอนแก่น และลำปาง เริ่มงานพิมพ์ธนบัตรในประเทศไทยเป็นครั้งแรก และมีการริเริ่มส่งนักเรียนทุนไปศึกษาดังประเทศเป็นจำนวนมาก

ทางด้านความร่วมมือกับต่างประเทศก็นับว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยได้สร้างชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศเป็นอันมาก การจัดตั้งศูนย์วิจัยและฝึกอบรมของกลุ่มธนาคารกลางในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ที่เรียกว่า SEACEN Centre เป็นผลงานอันนำภาคภูมิใจที่เกิดจากแรงผลักดันของธนาคารแห่งประเทศไทยภายใต้การนำของท่านโดยแท้

ปณิธาน...ป่วย อึ้งภากรณ์

คิดคุณอันนอกใจ
ก่อเกิด เกื้อกายา
อำนวยสุขศึกษา
คุณ ท่านคนดีเพียง

เกิดมา สองรอบแล้ว

ป่วยเอ่ยจงตั้งมโน

ปุรีสะยาวัด-

วายเมเถวให้

กูชายชาตชาติเชื้อ

กูเกิดมา ก็ที่ -

กูคาดก่อนสิ้นชี -

กูจักไว้ลายเว็ย

แม่จำ

ซุบเลี้ยง

ประเสริฐ อึ้งเฮย

โลกสิ้น คณนา

นักษัตร

แน่ไว้

ถัสสนิป-ปทาเฮย

ระลึกน้อมปณิธาน

ชาตรี

หนึ่งเฮย

วาอาตม์

โลกให้แลเห็น

คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน

เมื่อผมอยู่ในครรภ์ของแม่ ผมต้องการให้แม่ได้รับประทานอาหารที่เป็นคุณประโยชน์ และได้รับความเอาใจใส่ และบริการอันดีในเรื่องสวัสดิภาพของแม่และเด็ก

ผมไม่ต้องการมีพี่น้องมากอย่างที่พ่อแม่ผมมีอยู่ และแม่จะต้องไม่มีลูกที่หนัก

พ่อกับแม่จะแต่งงานกันถูกกฎหมาย หรือธรรมเนียมประเพณีหรือไม่ ไม่สำคัญ แต่สำคัญที่พ่อกับแม่ต้องอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข ทำความอบอุ่นให้ผมและพี่น้อง

ในระหว่าง 2-3 ขวบแรกของผม ซึ่งร่างกายและสมองผมกำลังเติบโตในระยะเวลาที่สำคัญ ผมต้องการให้แม่ผมกับตัวผมได้รับประทานอาหารที่เป็นคุณประโยชน์

ผมต้องการไปโรงเรียน พี่สาวหรือน้องสาวผมก็ต้องการไปโรงเรียนจะได้มีความรู้หากินได้ และจะได้รู้คุณธรรมแห่งชีวิต ถ้าผมมีสติปัญญาเรียนชั้นสูง ๆ ขึ้นไป ก็ให้มีโอกาสเรียนได้ไม่ว่าพ่อแม่ผมจะรวยหรือจน จะอยู่ในเมืองหรือชนบทแรงแค้น

เมื่อออกจากโรงเรียนแล้ว ผมต้องการงานอาชีพที่มีความหมาย ทำให้ได้รับความพอใจ ว่าตนได้ทำงานเป็นประโยชน์แก่สังคม

บ้านเมืองที่ผมอาศัยอยู่ จะต้องมีชื่อมีแป ไม่มีการข่มขู่กดขี่ หรือประทุษร้ายกัน

ประเทศของผมควรจะมีความสัมพันธ์อันชอบธรรมและเป็นประโยชน์กับโลกภายนอก ผมจะได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงความคิด

และวิชาของมนุษย์ทั้งโลก และประเทศของผมจะได้มีโอกาสรับ
เงินทุนจากต่างประเทศมาใช้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

ผมต้องการให้ชาติของผม ได้ขายผลิตภัณฑ์แก่ต่างประเทศด้วย
ราคาอันเป็นธรรม

ในฐานะที่ผมเป็นชาวนาชาวไร่ ผมก็อยากมีที่ดินของผมพอ
สมควรสำหรับทำมาหากิน มีช่องทางได้กู้ยืมเงินมาขยายงาน
มีโอกาสรู้วิธีทำกินแบบใหม่ ๆ มีตลาดดีและขายสินค้าได้ราคา
ยุติธรรม

ในฐานะที่ผมเป็นกรรมกร ผมก็ควรจะมีหุ้นส่วนมีส่วนใน
โรงงาน บริษัท ห้างร้านที่ผมทำอยู่

ในฐานะที่ผมเป็นมนุษย์ ผมก็ต้องการอ่านหนังสือพิมพ์
หรือหนังสืออื่น ๆ ที่ไม่แพงนัก จะฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ก็ได้ โดยไม่
ต้องทนรบกวนจากการโฆษณามากนัก

ผมต้องการสุขภาพอนามัยอันดี และรัฐบาลจะต้องให้บริการ
ป้องกันโรคแก่ผมอย่างฟรีกับบริการการแพทย์ รักษาพยาบาล
อย่างถูกต้องดี เจ็บป่วยเมื่อใดหาหมอหาพยาบาลได้สะดวก

ผมจำเป็นต้องมีเวลาว่าง สำหรับเพลิดเพลินกับครอบครัว
มีส่วนสาธารณะที่เขียวชอุ่ม สามารถมีบทบาทและชมศิลปะ
วรรณคดี นาฏศิลป์ ดนตรี วัฒนธรรมต่าง ๆ เทียวงานวัด
งานลอยกระทง งานนักขัตฤกษ์ งานกุศล อะไรได้พอสมควร

ผมต้องการอากาศบริสุทธิ์สำหรับหายใจ น้ำบริสุทธิ์สำหรับ
ดื่ม

เรื่องอะไรที่ผมทำเองไม่ได้หรือได้แต่ไม่ดี ผมก็จะขอร่วมมือ
กับเพื่อนฝูงในรูปสหกรณ์ หรือสโมสร หรือสหภาพ จะได้ช่วย
ซึ่งกันและกัน

เรื่องที่ผมเรียกร้องข้างต้นนี้ ผมไม่เรียกร้องเปล่าผมยินดี

เสียงภาษาอักษรให้ส่วนรวม ตามอัธภาพ

ผมต้องการโอกาสที่มีส่วนในสังคมรอบตัวผมต้องการมีส่วน
ในการวินิจฉัยโชคชะตาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของชาติ

เมื่อผมก็ต้องการโอกาสต่าง ๆ เช่นเดียวกับผมและเราสอง
คนควรจะได้รับความรู้และวิธีการวางแผนครอบครัว

เมื่อแก่ ผมและเมียก็ควรได้ประโยชน์ตอบแทนจากการ
ประกันสังคม ซึ่งผมได้จ่ายบำนาญตลอดมา

เมื่อจะตาย ก็ขออย่าให้ตายอย่างไร ๆ อย่างบ้า ๆ คือ ตายใน
สงครามที่คนอื่นก่อให้เกิดขึ้น ตายในสงครามกลางเมือง ตาย
เพราะอุบัติเหตุรถยนต์ ตายเพราะน้ำหรืออากาศเป็นพิษ หรือตาย
เพราะการเมืองเป็นพิษ

เมื่อตายแล้ว ยังมีทรัพย์สินสมบัติเหลืออยู่เก็บไว้ให้เมีย
ในชีวิตของเธอ ถ้าลูกยังเล็กอยู่ก็เก็บไว้เลี้ยงให้โต แต่ลูกที่โตแล้ว
ไม่ให้ นอกนั้นรัฐบาลควรเก็บไปหมด จะได้ใช้เป็นประโยชน์ใน
การบำรุงชีวิตของคนอื่น ๆ บ้าง

ตายแล้ว เฝ้ามองเกิด อย่าฝัง คนอื่นจะได้มีที่ดินอาศัยและทำ
กิน และอย่าทำพิธีรีตองในงานศพให้วุ่นวายไป

นี่แหละคือ ความหมายแห่งชีวิต นี่แหละคือ การพัฒนาที่
จะควรให้เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ของทุกคน

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณท่านทั้งหลายที่อุทิศสําคัญมาจน
จบ ขอความสุขสวัสดิ์และสันติสุขจงเป็นของท่านทั้งหลาย และ
พระท่านกล่าวไว้ดังนี้ เกี่ยวกับความสุขสวัสดิ์

“เราคาดคคไม่เหินความสุขสวัสดิ์อื่นใดของสัตว์ทั้งหลาย
นอกจากปัญญา เครื่องตรัสรู้ ความเพียร ความสำเร็จอันทรีย์
และความเสียสละ”

๗
No ๕ ๖ ๗ ๘ ๙

ก็ไม่ใช่อินโกล คือเสรีหรือเป็นใหญ่นั้นเอง คนไทยที่ปราศจากเสรีภาพทางการเมืองจึงเป็นไทยไม่ครบ และการทำ "สังฆกรรม" ตามหลักพระพุทธศาสนา ก็คือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ นั้นเอง ฉะนั้นจึงเป็นหลักที่ถูกต้องรับรองได้ว่า โลกมิใช่หลักตะวันตกที่จะนำมาใช้กับประเทศด้อยพัฒนาไม่ได้

ถ้าเราได้ 2 หลักนี้คือเสรีภาพและการมีส่วนร่วมแล้ว รูปแบบของประชาธิปไตยจะเป็นอย่างไร ก็แล้วแต่ภาวะและเทศะ ไม่จำเป็นต้องเอาอย่างรูปแบบยุโรปอเมริกา เป็นหน้าที่ของนักรัฐศาสตร์ไทย ที่จะคิดหารูปแบบที่เหมาะสมกับสังคมไทย แต่นักรัฐศาสตร์ไทยจะทำหน้าที่ได้ก็ต้องมีเสรีภาพทางวิชาการ

ในประเทศที่มีประชาธิปไตยในการปกครอง ใครจะมีความเลื่อมใสในสิทธิการเมืองใดก็ กระทำได้ทุกอย่าง จะเป็นคอมมิวนิสต์ สังคมนิยม เสรีนิยม อนุรักษนิยม หรือจะจ่ายจัดหรือชาวคอกชอบ อยากรักก็ได้ทั้งนั้น แต่มีเงื่อนไขสองอย่างคือ (ก) ต้องยอมให้คนอื่นคิดแตกต่างกับคนได้ คือ ยอมให้มีพรรคการเมืองหลาย ๆ พรรค (ข) จะไม่พูดไม่เขียนใช้กำลังรุนแรงทำลายผู้อื่น หรือความคิด ของผู้อื่น ข้อนี้ก็เป็นหลักกฎหมายอาญาและแพ่งตามปกติวิสัยอยู่แล้ว

"ประชาธิปไตยคือธรรมเป็นอำนาจ ไม่ใช่อำนาจเป็นธรรม บ้านเมืองที่มีประชาธิปไตยนั้น ต้องมีเรื่องมีแป๊ะ ไม่ใช่ปกครองกันตามอำเภอใจของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง" (หนังสือที่อ้าง หน้า 61)

ถ้าเราฟังบุคคลในรัฐบาลพูดทุกวันนี้ จะเป็นตัวอย่างที่เด่นชัดของการใช้อำนาจเป็นธรรม เช่น ที่เขาวัว หนังสือพิมพ์ในเมืองไทยมีเสรีภาพในการตีพิมพ์ความเห็นที่ถูกต้องที่ควร ใครเป็นคนคิดค้นว่า ความเห็นไหนถูกหรือควร คำตอบคือผู้มีอำนาจ ถ้าหนังสือพิมพ์แสดงความเห็นที่ขัดใจผู้มีอำนาจ เขาก็ว่าผิด ที่ทำได้เช่นนี้เพราะเขาใช้อำนาจอาวุธที่เขาผูกขาดขึ้นมาปกครองประเทศ แล้วขี้ขี้ขี้ขี้ ให้ประชาชนต้องยอมรับว่าสิ่งที่เขาคิดนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

"ประชาธิปไตยคือคำขวัญที่ประชาชน ถ้าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ต้องการประชาธิปไตย ก็ยอมไม่มีทางที่ใครจะหยิบยื่นได้"

ฉะนั้นจุดเริ่มต้นและจุดหมายสุดท้ายคือประชาชนชาวไทย สิทธิเสรีภาพของประชาชนไทย" (หนังสือที่อ้างหน้า 61)

ในสังคมที่มีประชาธิปไตยจะต้องแก้ปัญหาเรื่องช่องว่างหรือความแตกต่างระหว่างรัฐบาลกับ ประชาชน เจ้าหน้าที่กับราษฎร หญิงกับชาย คนมีกับคนจน ห้องถิ่นที่อุดมกับที่ถิ่นที่กันดาร การ มีโอกาสศึกษากับการปราศจากโอกาส การมีโอกาสด้านสุขภาพอนามัยกับการปราศจากโอกาส ฯลฯ ทั้งนี้ได้เกิดจากสิทธิการเมืองหรือสิทธิอื่นใด เป็นเรื่องของความชอบธรรม ความเมตตาการุณา การเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การปรองดองกัน และการที่จะมีผู้แทนราษฎรเป็นปากเสียงให้แก่ผู้ที่ยาก การมีอิสระที่จะรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กับความสำนึกถึงศักดิ์ศรีของมนุษย์แต่ละคน ซึ่งควรเคารพไม่ว่าฐานะกำเนิดของเขาจะเป็นอย่างไร ย่อมสามารถช่วยให้เราแก้ปัญหาต่างๆ ที่ว่า นั้นได้โดยสันติภาพ

ไม่มีวิธีอื่นใดเพื่อให้มาซึ่งประชากรนอกจากสันติวิธี การใช้อาวุธซึ่งอุปสรรคประหาร
กันเพื่อประชากรนั้น แม้จะสำเร็จ อาจจะได้ผลก็เพียงชั่วคราวจะไม่ได้ประชากร
ถาวร เมื่อมีชนที่ใช้อาวุธแล้ว อีกฝ่ายหนึ่งแม้ ก็ยอมคิดใช้อาวุธโต้ตอบ เมื่ออาวุธปะทะกันแล้ว
จะรักษาประชากรไว้ได้อย่างไร" (หนังสือที่อ้าง หน้า 59-60)

เหตุการณ์ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 และหลังจากนั้น ทำให้ผู้ที่มิใช่ในสันติวิธีมาแต่ก่อนเลิก
ใช้สันติวิธีไปเป็นจำนวนมาก เขาอ้างว่าการใช้สันติวิธีเป็นการฆ่าตัวตาย "พวกเราถูกเขาฆ่าตาย
เพราะเราใช้สันติวิธี" คำกล่าวเช่นนี้มาจากคนที่ได้รับทุกข์จากความรุนแรงก็เข้าใจได้ไม่ยาก แต่ผู้
ที่กล่าวนั้นหากคิดไม่ว่าการใช้ความรุนแรงต่อสู้กัน แม้ว่าผลสุดท้ายจะได้อำนาจมากก็ห้องใช้อาวุธเพื่อ
รักษาอำนาจหรือชัยชนะนั้นตลอดไป ปลอดภัยไม่ได้ อีกประการหนึ่งการใช้อาวุธต่อสู้กันนั้นคือครอน
แก่คนกลางที่ไม่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้มากกว่า ชาวนาซาซาไว้ในเวียดนามและเขมรตายเปล่าไปหลาย
ล้านคน ระหกระเหินสิ้นเนื้อประดาตัวไปหลายแสนครอบครัว

ข้อคำทမ်းสันติวิธีมีอีกข้อหนึ่งคือ จะไม่มีช่องทางสำเร็จได้เพราะอีกฝ่ายหนึ่งใช้อาวุธ "สันติ
วิธีเพื่อประชากรนั้น เมื่อใช้กับฝ่ายมีอาวุธก็ไม่ว่าจะกระทำได้สำเร็จ และแม้จะสำเร็จก็ต้อง
ใช้เวลานาน เช่นมหาสงครามอิสราเอลกับอังกฤษ ต้องระก่าลำบาก ต้องมานะอดทนเค็ดเคียว ต้อง
อาศัยความกล้าหาญมากกว่าผู้ใช้อาวุธ เพราะมือเปล่าต้องเผชิญกับอาวุธ"

"สมมุติว่ารักใจคือเสียก่อนว่า สันติวิธีจะไม่สามารถนำประชากรมาได้ (ความจริงไม่
ท้อเสียก่อน) สมมุติว่าไม่มีหวังสำเร็จ ก็นึกคิดว่าควรจะทำหรือควรจะพูด ควรจะเขียนเพื่อเสรีภาพ
หรือ สำหรับผมแม้จะไม่หวังสำเร็จ ก็อดเขียนอดพูดไม่ได้ มิฉะนั้นแล้วจะดับใจเหลือประมาณ"
(หนังสือที่อ้างหน้า 60)

"เมื่อ ดร.ปิเยเขียนเรื่องประชากร โดยสันติวิธีหรือจดหมายนายเซ็น เย็นยิ่ง ก็ถูกหาว่า
โจมตีขบขะสิ่ง รู้สึกว่าไม่ได้ผลอะไรมากนัก ตอบว่าก็ต้องยอม ยิ่งกว่านั้นในวิธีการของสันติวิธีใน
ต่างประเทศนั้น เขาอาจต้องถูกจับ ถูกทำร้าย ถูกทรมาน กระทั่งถูกปลิดชีวิตเป็นอันมาก แต่เขาก็ยัง
เก็บดวงประทีปนี้ไว้อยู่เรื่อย ๆ ดังนั้นการถูกหาว่าโจมตีขบ ขะสิ่ง ถูกทำร้าย ถูกทรมาน มันเป็นส่วน
หนึ่งของสันติวิธี" (หนังสือที่อ้างหน้า 72)

ในวันพิภที่ผมเขียนไว้ 5 ปีแล้ว ผมได้แยกสันติวิธีไว้เป็นสองระยะในหน้า 62 ถึง 64 คือ
ระยะยาวกับวิธีในปัจจุบัน สรุปได้ความว่าจะต้องพยายามพูด เขียน เรียกร้องสิทธิเสรีภาพอยู่เสมอ
ทุกคนจะต้องซื้อสัตย์สุจริตให้เป็นดีเคารพเชื่อถือ จะต้องปกป้องมิให้ประชากรเสื่อม เพราะกัน
ง่ายกว่าแก้ จะต้องรวมกันเป็นปึกแผ่นมั่นคงและควรจะมีมานะ นี่เป็นวิธีระยะยาว วิธีปัจจุบันนั้น
ยอมแตกต่างกันไปตามกาลและเทศะและสภาวะการณ์ แต่ควรจะมีความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิก
ที่เห็นอย่างเดียวกัน ควรศึกษาภาวะและข้อเท็จจริงเพื่อหาโอกาสสนับสนุนสิทธิเสรีภาพ ควรช่วยกัน
และกันเมื่อมีใครถูกประทุษร้าย และควรเขียนและเรียกร้องประชากรมิให้ขาดสาย.....

สุนทรพจน์

ในงานเลี้ยงอาหารค่ำประจำปี ๒๕๐๙

ของ สมาคมนักการทูตไทย

<p>๐ พ.ศ. สองพันห้าร้อยเก้า
มุลบทบรรพกิจสอนศิษย์ไทย
ระลึกบุญคุณอาจารย์สอนอ่านเขียน
อาจารย์ยืนอ้ออาจารย์ภูครูประพันธ์</p>	<p>จะบอกเล่าป่าวร้องตึกทองใหญ่
อายุชัยเก้าสิบห้ามาครบครัน
กวีเยียรธรรมคติมิเหิน
ผมขออัญเชิญค่าน้ำลีลา</p>
<p>๑๑ สารุสะจะขอไหว้
พ่อแม่แลครูบา
ข้าเจ้าเอาคำสัจ
กายภักกลอนอ่อนเวท</p>	<p>พระศรีไตรสรณา
เทวดาในราศรี
ผจงจัดเป็นยานี่
ดีมีดีอย่าประมาณ</p>
<p>๐ จะรำคำต่อไป
สมัชชานักการ
สตรีศรีโสภ
บุรุษชุตราตรี
สุราและอาหาร
กุหลาบชานาสา
สนทนาวีสาสะ
ไมตรีมีครบครัน</p>	<p>พอล้อใจท่านประธาน
มโหฬารงานวันนี้
งามสง่ากว่าเทวี
ล้วนสูงศักดิ์สักขณา
เสพสำราญรสโอชา
ดนตรีเพราะเสนาะกรรณ
ชื่นมนะทฤพรษ์
ผู้รับเชิญจำเริญใจ</p>

สมาคมเรื่องสมชื่อ
เชิญมาให้ปราสัย

๐ จะร่ำค่าเปรมปรีดี

ชื่อดังก้องกังวาล
ชอท่านประธานใหม่
เดชะจะเพิ่มพูน
คิดใดให้คิดชอบ
นำไทยให้เลิศเลอ
กำหนดกฎระเบียบ
เชื่องือร่วมมือกัน

เกียรติระบือชจรไกล
ผมก็ไผ่ใครช่วยงาน

สดุดีท่านประธาน
อุเทน เตชะไพบูลย์
เริงฤทธิไกรไปเลื่อมสุณ
จนไพบูลย์สมนามเธอ
ตามระบอบบุญเสมอ
ด้วยธนาคารงานสำคัญ
พรรคพร้อมเพรียบสมานฉันท์
ดำเนินสู่สู่ทางธรรม

๐ จะร่ำวิโยคโคลกกล้า
ชีวิตมิตรพรากจากไป
มนตรีศรีพิภคษ์ยอดคน
ทานชื่อถือสัตย์ทัทยา
ว่ากาธนาคารชาติดี
บำรุงกรุงไทยไพศาล
น้อมจิตเทิดธรรมค่านับ
ขอบุญคุณเกษมอมร

๐ จะร่ำค่าแปร

เกษมม้วยมรณ

กลับสู่เศรษฐกิจ
ชาวเบ็งศ์ชาวคลัง

จุลินทร ล่ำช่า
ต่างพอาลัย
ญาติมิตรปวงชน
เข้มแข็งแรงกล้า
รักษาหน้าที่
สมบัติศฤงคาร
ถึงชีวิต
สขุสสถาพร

โลกนี้มีมีแน่

สุนทรว่ากร

การค้าพานิชย์
ต่างยังอาลัย

ผู้นำกสิกรไทย
เกษมข้ามลายวายชนม์
ไทยเราเศร้าใจตอนิจจา
ยึดธรรมลัมมาจารี
มิหนี่มิหนายพ่ายภา
สีท่านชัตสนจนทรัพย์
เกียรติศัพท์เลื่องหล้าดาว
บวรปรมัตถ์ชัชवाल

ก็แต่สังสาร

โกศมานาน จิงท่านเปลี่ยนไป

จงจัดตั้งใจ

เพราะเคยร่วมใจ จากไปอาวรณ์

งานช่างงานยาก	ระกำลำบาก	ร่วมถากร่วมถอน
แป้งคืดคืดดี	เพราะศรีสุนทร	เมื่อพรากจากจร อวยพรสุดดี
ขุนคลังตั้งใหม่	ไซอื่นไซไกล	คักดีใหญ่คักดีศรี
ต็อกเตอร์เสริมมา	วิชาท่านมี	นับเด่นเป็นที่ ศาสตราจารย์จารย์
ทวนนึกตริกตรา	เจื่อนำธรรมดา	อนิจจาสังขาร
ปาฐกทุกปี	ต้องมีสามท่าน	กล่าวครบจบงาน ตามแบบแบายล
ปีนี้มีแปลก	ปาฐกยกแยก	แยกไปสองคน
ที่สามยังอยู่	จะตูกงทน	ก็ฟ้าก็ฝน ต่อไปใครมา

๑๑. จะร่ำเป็นคำถาม

มุ่งจิตคิดพัฒนา
 ประมวลดูถ้วนถี่
 ก้าวหน้ากว่าที่ไหน
 ถนนหนทางกว้าง
 โรงหนังทั้งละคร
 ละครวงทะบวงกรม
 เวียงโตทั้งโรงร้าน
 โรงแรมแซมสะพรัง
 ภัตตาคารเคียง
 รถมากหลากหลากสี
 คับถนนจนคึกคัก
 พญาไทใครขับได้
 เกาะแก่งสร้างทำโย

ชบวนความปกศนา
 ในประเทศเขตของไทย
 เล็งผลดีมีแก่ใจ
 คือกรุงเทพมหานคร
 ดึกส้างแลสลอน
 แห่งชาติคำว่าหลายล้าน
 เด่นงามสมโตตระหง่าน
 ไม้ที่คลับหลายมีรายเรียง
 หลังคาตั้งหลังคาเอียง
 อาหารพูนสมบูรณ์นัก
 ใหญ่ใหญ่ดีมีค่าหนัก
 ริงหักเหียนวงเวียนโต
 คงมีชัยที่มองดิกาโล
 ยามมืดโถมโครมชนกัน

ตกค้าขายสนอภัย
ครี้อยู่อานัน
ถนนอื่นที่ตื่นตก
ถนนใหญ่ข้ามไปหมื่น
รวมความงามจาร์ส
รุ่งเรืองเฟื่องนครา
พิศดูหมู่ธนาการ
อาคารตระหง่านเป็น
จำเรียดด้วยเงินได้
บันผลดลสำราญ
ดอกเบี้ยเสียผู้ฝาก
ฝากจบครบปีไซ้
เหลือเจ็ดเบ็ดเสร็จจ่าย
พันธบัตรรัฐยงกล้า
ดอกแพงแบ็งค์คึดอยู่
ลูกค้าเออขังเขกงาม
ใครถามความประสงค์
กำไรต้องไผมี
ธนาการมีภารกิจ
พัฒนาพาเร่งด่วน
พ้อค้าอุตสาหกิจ
ดอกเบี้ยเสียให้คุณ
ผลิตผลต้นทุนลด

แสงไฟฟ้าตั้งเมืองสวรรค
สว่างจ้าทั้งฟ้าดิน
ปวงพศกเดินคล่าสิ้น
เหมจะม้วยด้วย “มรณคราร์”
สารพัดวัฒนา
สุขสันติพิบูลย์เพ็ญ
ก็ไพศาลสมบุญเด่น
ศรีสง่าทุกธนาการ
มีกำไรหลายหลายล้าน
ผู้ถือหุ้นหนุนน้ำใจ
แม้ยังมากหากลดไป
แปดเปอร์เซ็นต์แผ่นลงมา
ด้วยมุ่งหมายจะพัฒนา
ลดดอกเบี้ยเชียร์แบ็งค์ตาม
แกผู้กู้ในสยาม
สิบเปอร์เซ็นต์เช่นเดิมที่
เมื่อไหร่จะลงดอกเบี้ยนี้
แต่อย่าเพลินเกินสมควร
รับชอบผิดในชบวน-
ต้องเสริมส่งตรงต้นทุน
พึงแบ็งค์มิตรสนับสนุน
ถ้าถูกลงคงสบาย
คิดกำหนดงานขยาย

งานดีก็คลี่คลาย
ผลจะดีสะท้อน
เปอร์เซ็นต์เดียวเจ้าข้า

๐ จะร่ำค่ากลอนสุนทรภอรรด
เกิดอาเภทเหตุวิบัติมหัศจรรย์
ที่กันเหวเปลวไฟเหมือนในนรก
ระเบิดลั่นสนั่นดังทั้งปฐพี
แขนขาผอมแต่ท้องพล้ยดูอ้วน
มีเขางอนอกศีรษะหน้าฉกรรจ์
ตีมือแปะแสบะพัคตรัทท “ฮัลโหล
มีเดชะกระเดื่องทั่วเมืองไทย
ฉันโปรดปรานท่านที่มีอำนาจ
เหมือนลิ้มรสเฮโรอินฝันนิดเดียว
เมื่อฉันเสาะเกาะผู้ใหญ่ในไม้ช้า
จะมัวเมาเอาอย่างต่างแฉโก
วิธีนี้ดีแน่แพร่สะพัด
พอจิตเปลี่ยนพลัยอ่อนผ่อนฤทัย
อันโทษคือตัวชั่วให้ไกรธ
ไม่พอใจใครซื้อถือสังจา
ไมหันอันนั้นดลใจให้หลงคิด
โปรดสอพลอส่อเสียดเบียดเบียนกัน
เราสามเกลอเลออำนาจวาสนา
มาครองเมืองเฟื่องแรงและแผลงฤทธิ์

ทั่วประเทศเขตพัฒนา
กลับมาบ่อนท่านทั่วหน้า
ขอบินทบาตให้ชาติพลัน

ผมกลุ่มกัลดินิทรालะยาผผัน
แผ่นดินนั้นร้าวแตกแยกยาวรี
ให้ตระหนกอกสันจนขวัญหนี
บัดดลมีคล้ายมนุษย์ผู้ขึ้นพลัน
ทั้งร่างกายมอดต้อคอกก็สัน
ที่กันนั้นมีทางแต่พรางไว้
ฉันนี่คือโลโกผู้โตใหญ่
ครอบงำใครแล้วหลงติดสนิทเขี้ยว
ถึงเปรี๊ยะปราดก็กลับไร้ไม่เฉลียว
จะต้องเที่ยวเสพซ้ำยาโลโก
ก็บรรดาสมนุเสาเหล่าอักษ
หวังบรรลุลุสโซกันเร็วไว
แผ่นดินยิ่งกว่าท่าไหนไหน
ฉันเรียกให้โทษโมหันธมา
ใครซัดคอกก็โรดด้วยคตมหา
ต้องหาว่ากล่าวร้ายป้ายสีกัน
ชอบเป็นผิดจิตวิกลจนเหหัน
เห็นสำคัญก็แต่ตนคนญาติมิตร
แล้วจะพายอดชายสหายสนิท
จะเรื่องฮีสริยยศกำหนดบอง”

๐ ในความนั้นนั้นมระทมจิต
เห็นโลโกโทะเล่นเดินลำพอง
แล้วแหวกพุงผลุงผลังดังเหมือนซิป
ออกโดดแผ่นเดินร้องก้องพสุธา
ผ่ายโมหันธ์พลันโลดโดดจากห้อง
บังเกิดเสียงเพียงเพลงเปล่งบันลือ
อสูรสามยามใจให้กำเริบ
ต่างผาดโผนโจนทยานรันทง
เกิดควันใหญ่ไฟสุ่มจากขุมนรก
พอควันร้างจางคลายมารทวยตัว

๐ ผมผวาผองกอกใจสัน
คณิงหวนทวนคิดจิตชันพุง
ท่านนายกา ปีใหม่ให้อิวาท
ทำแต่ดีมีสัตย์ซื่อถือศีลธรรม

๐ ขององค์วีรรัตนเจ้า
เหล่าสมาชิกรักษา
จงประสพสุขสันต์
ลดดอกเบี้ยเกิดจำ

๐ เขิญ หลึงชายเหล่าผู้
เขิญ ท่านร่วมปณิธาน
เขิญ ตีมเพื่อเหล่าธนาคาร
เขิญ ตีมอวยพรแล้ว

ครุ่นแต่คิดเสียวแสงแรงสยง
เหมือนตัวโซนโผนผองอสุรา
เสียงโยกบีบโทโซก็โผล่หน้า
หัวพยัคฆ์ลักษณะเป็นกระบือ
เสียงมันร้องคริมคริมฮึมฮึมทือ
ตั้งระบือกว่าซาได้โตห้าว
มันฮึมเอิบร้องเดินเล่นเสียงหลง
จิงหวะสงเร้าเร่งเพลงยิ่งรว
ควันก็ปกเหล่าอสูรพุนทวมหัว
เห็นรวรวเป็นเงาเหมาเซดง

ตื่นจากฝันไม่วายกายสะคั่ง
จวนใกล้รุ่งคิดได้ดีใจครัน
จงตัดขาดโลกโทษและโมหันธ์
พึงจำนรรจ์แล้วต้องทำตามจ่านง

บันดาล
ท้วหน้า
อิสสระ ภาพเฮย
จูงได้ ทำจริง

มาตรฐาน แขนงอ
จิตแผ้ว
เจริญยึง ยิงแฮ
จูงได้ทำดี

บัณฑิต ย่อมไม่แสดงอาการขึ้นลง
(น อุจจาจจ ทสฺสยฺนติ ปณฺทิตา)

วิสัยบัณฑิตผู้
ไปเปลี่ยนไปแปรผัน
ไปขึ้นไปลงหัน
กายจิตวาตะพร้อม

ทรงธรรม
ไปค้อม
กลับกลอก
เปรียบด้วยสัตยา

ธนาคารกลาง

ตามที่เจ้าหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยคำเชื้อเชิญของ คณะบดีคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ได้มาบรรยายถึงกิจการและการดำเนินงานของธนาคารกลางกับนโยบายการเงินแล้ว สำหรับชั่วโมงก่อน ๆ ได้บรรยายเรื่องอะไรบ้างนั้น ผมเห็นจะไม่ต้องท้าวความไป แต่จะกล่าวถึง เป็นครั้งเป็นคราวในชั่วโมงนี้ และเรื่องที่กำหนดให้พูดในชั่วโมงนี้คือ สรุปทั่วไปและนโยบาย ซึ่งคงจะหมายถึงวิธีดำเนินการธนาคารกลาง โดยพิจารณาจากแง่ของผู้ว่าการและรองผู้ว่าการ หรืออีกนัยหนึ่งคงจะเรียกได้ว่า “ศิลปะและวิทยาแห่งการเป็นผู้ว่าการ” หวังว่านักศึกษาจะได้มีโอกาสที่จะใช้ ศิลปะและวิทยานี้ในอนาคตต่อไป

เรื่องศิลปะและวิทยานี้ อยากจะแยกบรรยายให้เห็นเป็น ๒ ข้อด้วยกัน คือ

๑. วิทยา *Scientific Approach* หรืออีกนัยหนึ่ง การพิจารณาทางทฤษฎี แห่งวิชาในด้านนโยบายการเงิน

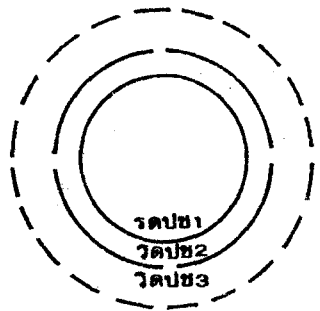
๒. ศิลป ศิลปแห่งการดำเนินนโยบายตามเป้าหมายที่จะกำหนดไว้ในทาง
วิชาการ

ส่วนที่ ๑—วิทยาการแห่งนโยบาย

วิทยาการแห่งนโยบายหรือเป้าหมายของการที่จะดำเนินนโยบายการ
เงินในความรับผิดชอบของธนาคารกลางนั้นก็คือ

๑. พยายามส่งเสริมให้การดำเนินเศรษฐกิจของประเทศเป็นไป
โดยดี ที่เรียกว่าเป็นไปโดยดีนั้น หมายความว่าและแยกได้ดังนี้
คือ (ก) งานที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจแต่ละวัน ๆ อันเป็นธุรกิจ
ปกตินั้น ให้ดำเนินไปโดยราบรื่น และ (ข) พยายามให้
การดำเนินธุรกิจทางเศรษฐกิจนั้นเป็นไปโดยก้าวหน้า หรือ
อีกนัยหนึ่ง การเจริญและพัฒนาเศรษฐกิจธนาคารมีส่วนที่
จะส่งเสริมสนับสนุนอย่างไรบ้าง นั้นเป็นหัวข้อใหญ่หัวข้อหนึ่ง
๒. พยายามรักษาเสถียรภาพทางการเงินให้คู่ไปกับการพัฒนา
เศรษฐกิจหัวข้อใหญ่ทั้งสองข้อนี้ หมายความว่าคลุมวิชาการอยู่มาก
และครอบคลุมการทำงานของส่วนต่าง ๆ ฝ่ายต่าง ๆ ในธนาคาร
ชาติ ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้มาบรรยายให้พวกคุณฟังแล้ว ในขั้นนี้
จะพยายามพูดรวบยอด (Abstract) พยายามที่จะพูดให้เข้าใจ
ทางด้านทฤษฎีมากกว่าทางด้านปฏิบัติ
๓. การดำเนินกิจการทางเศรษฐกิจให้เป็นไปด้วยดีและมีพัฒนา
การที่เศรษฐกิจของประเทศจะดำเนินไปด้วยดีและอย่างมีพัฒนานั้น

แสดงได้ด้วยรูปวงกลมนี้ คือ สมมติเอาว่า
วงกลมนี้ แสดงถึงสินค้าและบริการที่
เป็นรายได้ของประชาชาติในปีใดปีหนึ่ง
ถ้าเราดำเนินไปโดยตัวอย่างก้าวหน้า วง
กลมนี้จะขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ อัตราขยาย
ตัวที่สูงก็นับว่าก้าวหน้าไปได้มาก ถ้า
ต่ำก็ไม่สู้ดีนัก วงกลมในรูปที่ ๑ นี้
แสดงถึงสินค้าบริการรายได้ที่แท้จริง ไม่

รูปที่ ๑ - รายได้ประชาชาติ (ราคาข)
และการขยายตัว

ใช้รูปของเงินหรือมูลค่าของสินค้าบริการ ซึ่งถ้าราคาของสินค้าบริการแพง
ขึ้นก็อาจจะเป็นวงใหญ่ขึ้นได้ เพราะมูลค่าราคาส่งขึ้นความหมายของวงที่
ผมเขียนนี้ คือรายได้ที่แท้จริง (Real Income) ของประชาชาติ ถ้า
เปรียบเทียบกันปีต่อปี ต้องเอาความแตกต่างในเรื่องราคาที่เปลี่ยนแปลงไป
มาหักออกเสียก่อน

ธนาคารชาติช่วยพัฒนาเศรษฐกิจอย่างไรบ้าง และช่วยให้การ
ดำเนินการพัฒนาเป็นไปอย่างไรได้บ้าง คุณทั้งหลายได้ฟังจากผู้บรรยาย
เกี่ยวกับกิจการของธนาคารในฝ่ายการธนาคารภายในประเทศแล้ว ที่เกี่ยว
กับการเป็นนายธนาคารให้แก่ธนาคารพาณิชย์และเป็นนายธนาคารให้แก่
รัฐบาล ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเงิน การเงินเป็นสิ่งที่
ช่วยให้เศรษฐกิจดำเนินไปได้ ทั้งด้านการลงทุนและในด้านกิจการประจำ
วัน เพราะฉะนั้นการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะออกธนบัตรมาเพื่อให้
แก่รัฐบาลหรือเอกชนรายใดรายหนึ่งจะผ่าน ธนาคารพาณิชย์หรือไม่ผ่าน นั้น
ก็ต้องพยายามดำเนินไปให้ตรงกับความมุ่งหมายที่จะดำเนินนโยบายพัฒนา

๑.๑ ด้านรัฐบาล

ก. การให้กู้แก่รัฐบาล ในการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยให้กู้แก่รัฐบาล ทั้งเป็นเงินตราต่างประเทศและเงินไทยนั้น ก็เพื่อที่จะทำให้รัฐบาลสามารถพัฒนาไปได้โดยดี เท่าที่ได้ทำอยู่ในปัจจุบันนี้ โดยที่ภาวะการเงินระหว่างประเทศของไทยเวลานี้เหมาะสม กล่าวคือ มีเงินสำรองต่างประเทศมากพอ เราก็ได้พยายามจะใช้เงินสำรองเหล่านั้นมาให้รัฐบาลกู้สมทบกับแหล่งที่จะกู้เงินได้จากที่อื่น เช่น ธนาคารโลก หรือธนาคารพัฒนาเอเชีย หรือรัฐบาลที่เป็นมิตร เช่น สหรัฐฯ แคนาดา อังกฤษ และฝรั่งเศส เท่าที่ได้ทำไปแล้วในขณะนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยมุ่งแต่จะให้กู้ในทำนองที่จะเป็นประโยชน์ถาวรแก่ลูกหลานข้างหลัง กล่าวคือ ช่วยในด้านการศึกษา ได้ให้รัฐบาลกู้เพื่อพัฒนาการศึกษาไป ๒ โครงการใหญ่ ๆ คือ โครงการพัฒนาอาชีวศึกษา กับโครงการพัฒนาโรงเรียนมัธยมประสม และนอกจากนั้นก็ให้กู้ไปเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้โรงพยาบาลศิริราชได้ใช้สำหรับการงานที่จะซื้ออุปกรณ์และเวชภัณฑ์และเครื่องมือต่าง ๆ ได้ให้โรงพยาบาลรามาธิบดีไปในทำนองเดียวกัน นั้นเพื่อการศึกษาด้วย และได้ให้ทางการไฟฟ้าฝ่ายผลิตกู้ไปเพื่อสร้างโรงไฟฟ้า เป็นต้น นี่เป็นการช่วยเหลือทางตรงต่อรัฐบาล การใช้เงินตราต่างประเทศจากทุนสำรองเพื่อที่จะไปใช้สำหรับพัฒนานั้น ต้องถือหลักการมีตระวังว่าได้ให้ไปเพื่อที่จะเอาไปสำหรับซื้อของต่างประเทศ เพราะเหตุว่า ถ้าเอาไปใช้สำหรับซื้อของที่ผลิตในเมืองไทยหรือซื้อค่าแรงแล้ว ย่อมทำให้เงินตราต่างประเทศนั้นไปใช้เป็นเงินบาท เมื่อใช้เป็นเงินบาทแล้ว ก็เท่ากับใช้เงินตราต่างประเทศนั้นเพิ่มปริมาณเงินบาท ซึ่งจะเป็นช่องทางให้เกิดอันตรายได้ในทางเสถียรภาพ ซึ่งผมจะ

บรรยายต่อไป

ข. การจัดการเรื่องพันธบัตรรัฐบาลสำหรับการกู้จากประชาชนของรัฐบาล เท่าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนรัฐบาลให้มีเงินใช้จ่าย ทั้งในด้านบริหารและในด้านพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมนั้น นอกจากธนาคารชาติจะช่วยเหลือโครงการต่าง ๆ ด้วยเงินตราต่างประเทศแล้ว แต่ละปียังจำเป็นที่จะต้องจัดการเรื่องพันธบัตรรัฐบาลสำหรับที่จะกู้จากประชาชน และพันธบัตรเหล่านั้น เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ออกในฐานะเป็นตัวแทนรัฐบาลแล้ว ก็ทำหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็น underwriter ซึ่งหมายความว่า เป็นคนประกันว่าถ้าหากว่าชายพันธบัตรไม่หมด ธนาคารแห่งประเทศไทยจะช่วยซื้อให้หมด แต่หน้าที่ underwriter นี้ไม่จำเป็นจะต้องใช้อยู่ทุกปีแล้วแต่ความจำเป็นของรัฐบาล บางทีก็ซื้อ บางทีก็ไม่ซื้อและเท่าที่เป็นมาตลอดระยะเวลา ๑๐ ปีที่แล้วมานั้น ไม่ค่อยจะได้ซื้อ เพราะเหตุว่าเมื่อรัฐบาลดำเนินนโยบายทางด้านภาษีอากรได้ดี มีเงินรายได้มากพอ เพราะฉะนั้น ในระยะนั้นจึงไม่เกิดความจำเป็น ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะต้องซื้อพันธบัตรรัฐบาล แต่ในปัจจุบันนี้ สำหรับปีงบประมาณ ๒๕๑๒ ซึ่งได้สิ้นสุดลงเมื่อสิ้นเดือนกันยายนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจำเป็นต้องซื้อพันธบัตรรัฐบาลประมาณ ๒ พันล้านบาท และปี ๒๕๒๓ คาดว่า จะต้องซื้ออีกมาก นี้ควรหรือไม่ควร เป็นเรื่องที่จะต้องอธิบายกันต่อไป

ค. การเป็นที่ปรึกษาทางการเงินของรัฐบาล และเพื่อที่จะให้ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถที่จะดูแลได้ว่า งบประมาณแผ่นดินทั้งในงบบริหารและงบพัฒนานั้นเป็นไปโดยดี ไม่ได้สูญญก และสมารถที่จะทำให้การใช้จ่ายเงินของรัฐบาลได้จ่ายใช้ ไปในสิ่งที่ควรจะใช้จ่ายโดยกว้าง ๆ

นั้น ทางธนาคารแห่งประเทศไทยก็มีหน้าที่อยู่สองประการ คือ ประการที่
หนึ่ง เรื่องงบประมาณประจำปี และประการที่สอง เรื่องการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคม

ในหน้าที่ประการที่หนึ่งนั้น เมื่อผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ
เสนองบประมาณประจำปีต่อรัฐบาลในประมาณเดือนสิงหาคมหรือกรกฎาคม
โดยรวบรวมเสนองบประมาณรายจ่ายและการคาดคะเนงบประมาณรายได้
แล้ว ก็เป็นประเพณีนิยมที่จะมีการประชุมพิจารณางบประมาณดังกล่าว
สองหรือสามครั้ง โดยมีท่านนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รัฐมนตรีคลัง
ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ
และผู้ว่าการธนาคารชาติ เป็นกรรมการพิจารณาเรื่องยอดใหญ่ ๆ ของงบ
ประมาณ กล่าวคือยอดรายจ่ายทั้งหมด ยอดรายได้ทั้งหมดเป็นเท่านี้แล้ว
จำเป็นที่จะต้องกู้เงินด้วยวิธีอย่างไรบ้าง ในเรื่องนี้เป็นหน้าที่ของผู้ว่าการ
ธนาคารชาติที่จะเสนอว่า ถ้าหากจะทำวิธีนี้จะใช้ไม่ได้ หรือวิธีนี้จะใช้
ไม่ได้ และจะเกิดความเสียหายขึ้นอย่างไร และอาจจะขอแก้ตัวเลขในยอด
ใหญ่ (ผมพูดถึงยอดใหญ่ในเรื่องรายได้ รายจ่าย และเงินกู้ อย่างงบ
ประมาณของหน่วยราชการหน่วยหนึ่งหน่วยใด เช่น มหาวิทยาลัยธรรม-
ศาสตร์ ได้เท่าไรนั้นไม่อยู่ในข่ายการพิจารณา) และในการเสนอความ
เห็นเรื่องยอดเงินเหล่านี้ ถ้าหากว่ายังมีอะไรหนักใจอยู่อีกก็เป็นธรรมเนียม
ของทั่วโลกที่ธนาคารชาติจะต้องมีบันทึกถึงรัฐบาล เพื่อพิจารณาถึงงบประมาณ
นั้นว่า ที่รัฐบาลรับงบประมาณประจำปีในขณะนี้จะมีผลผลิตขึ้นอย่างไร
ธนาคารชาติจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยประการใดบ้าง และข้อวิตกเป็น
อย่างไร ส่วนมากเราวิตกด้านเงินเพื่อว่า ถ้ากู้จากธนาคารชาติมากเกินไป

เงินอาจเพื่อ เป็นต้น ส่วนรัฐบาลจะรับหรือไม่นั้นก็เป็นเรื่องหนึ่ง เป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องแนะ

หน้าที่ให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลอีกประการหนึ่งนั้นระบุไว้ในกฎหมายขณะนี้คือ ในการที่รัฐบาลจะตั้งกรมการบริหารให้สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ให้ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นกรมการบริหารโดยตำแหน่งด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อที่ว่า รายจ่ายใหญ่ ๆ ในด้านพัฒนา ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยจะรู้เห็นตั้งแต่ต้นทีเดียว นี่เป็นเรื่องใหม่สำหรับธนาคารชาติทั่ว ๆ โลกในยุคพัฒนา มีบางประเทศผู้ว่าการธนาคารชาติก็ไม่เกี่ยวกับเรื่องสภาพพัฒนาเลย เช่น ประเทศสิงคโปร์ ผมเข้าใจว่าอินโดนีเซียก็ไม่ค่อยได้เกี่ยว ผมคิดว่าที่ไม่ค่อยได้เกี่ยวนี้อาจจะเกิดผลร้ายขึ้น เพราะเหตุว่า กว้างที่งบประมาณพัฒนา แผนพัฒนาจะสร้างขึ้นมาสเสร็จ พอสร้างเสร็จแล้วรัฐบาลรับหลักการแล้วก็เท่ากับว่าเงินต้องจ่ายแล้ว ต้องเห็นชอบกันแล้ว ทั้งนี้ ถ้าจะทำแบบโบราณ ซึ่งธนาคารชาติของอังกฤษเขาทำกันอยู่ ก็คือว่าธนาคารชาติมีหน้าที่อยู่อย่างเดียว คือ มาดูเมื่อเขาทำกันเสร็จแล้ว และกวีพากษ์วิจารณ์ ตอนนั้น บางกรณี และส่วนมากมักจะสายเกินไปที่จะทักท้วง ในสมัยนี้ธนาคารชาติของหลายประเทศ รวมทั้งประเทศใหม่ ๆ เช่น ออสเตรเลีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ผู้ว่าการธนาคารชาติได้รับแต่งตั้งให้มีส่วนสัมพันธ์ในสภาพพัฒนาเลยทีเดียว ในกรณีเช่นนี้ก็เท่ากับว่า แทนที่จะรอให้ศึกมาถึงบ้านแล้ว ถึงปากประตูบางขุนพรหม เราไปสู้ศึกกันที่สะพานขาว ที่ถนนกรุงเกษมสภาพพัฒนาเสียเลย ข้อนี้ผมเห็นเป็นเรื่องที่จำเป็นในสมัยพัฒนา ประเทศที่ไม่ทำอย่างนี้มักจะเกิดเรื่องชุลลิกในเรื่องการพัฒนาอยู่เสมอ

๑.๒ ด้านเอกชน

เกี่ยวกับภาคเอกชน เราส่งเสริมรัฐบาลด้านหนึ่ง ส่งเสริมเอกชน อีกด้านหนึ่งให้ดำเนินการอุตสาหกรรมไปด้วยดี เรื่องนี้คุณก็ได้ฟังแล้วจาก คุณกรองทอง ชุตินา ผู้อำนวยการฝ่ายการธนาคารภายในประเทศ ซึ่งได้มา อธิบายว่าเรามีทางที่จะปล่อยเงินทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางอ้อมนั้นตาม ปกติ เราก็ให้ธนาคารพาณิชย์กู้ไป กู้ไปเฉย ๆ ธนาคารพาณิชย์ได้ขาด เงิน จะนำเอาหลักทรัพย์รัฐบาลมาวางเป็นประกันแล้วก็รับเงินกู้ไป เพื่อ ที่จะไปลงทุนต่อไป นั่นก็เป็นทางที่เรียกว่า ธนาคารพาณิชย์จะเอาไปใช้ ทางใดแล้วแต่เขา เขาได้เงินไปแล้ว ก็เป็นเรื่องของเขาไป แต่ที่เราจะ ช่วยให้เป็นกิจลักษณะ เป็นทางตรงที่เราเชื่อว่าจะไปสู่ผู้ที่ต้องการเงิน จริง ๆ นั้น เริ่มทำมาในระหว่าง ๑๐ ปีนี้เป็นหลายชั้นด้วยกัน ชั้นเดิมก็ พยายามที่จะส่งเสริมทางด้านสินค้าขาออก โดยวิธีรับช่วงซื้อลดตัวเงิน (re-discount bill) ผ่านธนาคารพาณิชย์เป็นกลไกของการทำ ซึ่งได้บอก มาแล้ว และข้อที่ควรจะบอกก็คือว่า ที่เราทำอย่างนี้ไม่ได้เป็นการแข่งขัน กับธนาคารพาณิชย์ กลับเป็นการส่งเสริมธนาคารพาณิชย์ โดยให้ธนาคาร พณิชย์รับเอาเงินไปโดยเราคิดดอกเบี้ยเพียง ๕% ต่อปี ซึ่งเป็นดอกเบี้ย ค่าพิเศษ แล้วก็อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ไปปรับเพิ่มเติมอีก ๒% ต่อปี จากลูกค้า รวมทั้งหมดลูกค้าที่ได้รับประโยชน์ในเรื่องนี้ก็เทียบเท่ากับว่ากู้ เงินไปได้อัตรา ๗% ต่อปี ซึ่งนับว่าเป็นอัตราที่ต่ำจากการที่เราขยายวงเงิน ในเรื่องเกี่ยวกับสินค้าออกนี้ เราได้พยายามขยายต่อไปเกี่ยวกับเรื่อง อุตสาหกรรมเกี่ยวกับเรื่องการขายผ่อนส่งชำระ เกี่ยวกับการเก็บวัตถุดิบไว้ สำหรับการอุตสาหกรรม และจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ ได้ร่วมกับธนาคาร

พาณิชย์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อที่จะปล่อยเงินไปสู่ผู้ผลิตทั้งในด้านอุตสาหกรรม และในด้านเกษตรกรรม เป็นที่น่าเสียดายที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรนั้นตั้งช้าเหลือเกิน เพิ่งมาตั้งได้ ๒ ปีนี้ ปีนี้ปีที่ ๓ แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีการร่วมมือกันเป็นอย่างดี ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมการผลิตที่เรากำลังต้องการ เช่น ฝ้าย ยาสูบ ซึ่งกำลังจะทำต่อไป เรื่องข้าวโพดเรื่องพืชอื่น ๆ และทำให้เกษตรกรสามารถใช้จ่ายเงินไปลงทุนด้วยอัตราต่ำกว่าที่เคยเป็นมา สามารถที่จะบำรุงที่ดิน ซ่อปุ๋ย หรือใช้พืชผลที่ตัดทิ้งขายขึ้นทั้งหมดนั้นก็เป็นการช่วยเหลือให้เศรษฐกิจไปโดยดี และการพัฒนาเป็นไปโดยดี

ที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ก็ได้กล่าวแต่เพียงว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยมีส่วนหนึ่งที่จะทำให้รายได้ประชาชาตินั้นขยายตัวขึ้น ส่วนนี้ก็เป็นเพียงส่วนเดียว การที่จะขยายขึ้นได้มากเพียงใดนั้น ก็ได้แล้วแต่เรื่องของผู้ดำเนินการบริหารทั้งในด้านความวางแผนและผู้ปฏิบัติการ และที่สำคัญที่สุดก็คือทางด้านเอกชน สามารถที่จะใช้ประโยชน์จากการลงทุนของรัฐบาลมากเพียงใด เป็นที่น่ายินดีที่ในรอบ ๑๐ ปีที่แล้วมา การพัฒนายังเป็นไปโดยดีพอใช้ รายได้ประชาชาติได้เพิ่มขึ้น ๘% ต่อปี แต่ยังมีข้อบกพร่องอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทางธนาคารแห่งประเทศไทยช่วยไม่ได้มากนัก ต้องเป็นเรื่องของรัฐบาล กล่าวคือ เรื่องที่การพัฒนาเป็นไปโดยไม่สม่ำเสมอในทั่วประเทศ ส่วนมากภาคกลางโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรุงเทพฯ ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนามากกว่าภาคอื่น ๆ ที่อื่นนั้นถึงแม้ว่าจะลงทุนมากแค่ไหน ความก้าวหน้าในด้านพัฒนายังด้อยกว่าในภาคกลาง เพราะฉะนั้นเรื่องการจัดสรรรายได้แบ่งรายได้แบ่งผลของการพัฒนา ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญอยู่อีกอันหนึ่งที่เราเข้าไปไม่ถึง ธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะที่เป็นสถาบันการเงินเข้าไปไม่ถึง ผู้ว่าการธนาคารชาติก็มีส่วนแต่เพียงในฐานะที่

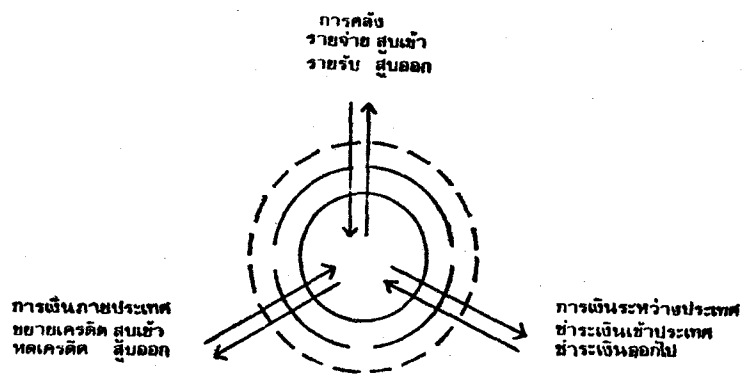
เป็นกรรมการบริหารโดยตำแหน่ง ที่จะพยายามช่วยคัดให้ เรื่องแผนพัฒนา นั้นเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีรายได้น้อย เฉพาะอย่างยิ่ง ทางภาคอีสาน

๒. การรักษาเสถียรภาพให้คู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ

ทีนี้ มาถึงหัวข้อที่สองที่ว่าด้วยการพยายามให้มีการพัฒนาโดยเสถียรภาพเสถียรภาพนี้มองในแง่การเงิน หมายความว่าเสถียรภาพของค่าของเงินบาท ถ้าหากว่าเราพัฒนาแล้ว เงินบาทลดค่าลงไปทุกที ทั้งภายนอกและภายในประเทศก็เท่ากับว่าเราสร้างปัญหาขึ้นอีก ประชาชนได้รับความเดือดร้อนในด้านค่าครองชีพสูงขึ้นมาก อย่างตัวอย่างในหลายประเทศ เช่น ชิลอน อินโดนีเซีย ที่เคยเห็นกันมาแล้ว ในกานา และแอฟริกาที่เช่นเดียวกัน พยายามพัฒนาแต่การพัฒนานั้นดำเนินไปไม่ได้ดี กลับถอยหลังถ้าเงินน้อยเกินไป ก็ทำให้มีคเคือง การพัฒนานี้เดินไม่ได้แน่ ถ้าหากว่าเงินมากเกินไป เงินก็เฟ้อ ซึ่งเสียหายเช่นเดียวกัน นั่นเป็นอีกทางด้านหนึ่ง เพราะฉะนั้นในเมื่อเราได้มีความมุ่งหมายที่จะทำให้การพัฒนาและการดำเนินเศรษฐกิจดีกว้างขึ้นทุกที่มีรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นทุกปี ๆ เราก็จำเป็นที่จะต้องทำให้ปริมาณเงินเป็นไปโดยสมดุลกับความขยายตัวทางเศรษฐกิจหรืออัตราก้าวหน้าของรายได้ประชาชาติ ที่สมดุลนี้ไม่ได้หมายความว่าจำเป็นจะต้องเท่ากัน และแท้จริงไม่จำเป็นที่จะต้องเท่ากัน วิธีที่เราคิดที่ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยฝ่ายวิชาการเป็นเจ้าหน้าที่นั้น คือว่าคาดคะเนไว้ว่ารายได้ประชาชาติจะขึ้นระยะใดระยะหนึ่งด้วยอัตราเท่าใด และเราจะควรมันดาลให้ปริมาณเงินเพิ่มขึ้นในอัตราเท่าใดในระยะนั้น จึงจะเหมาะสมกัน ตามปกติสูตรที่เราคิดกันไว้ เรียกว่า Rule of Thumb คือหมายความว่า เป็นสูตรที่เราใช้กันอย่างหยาบ ๆ ไม่ได้เอารายละเอียดมาวิจัยจนเกินไปนัก สูตรนั้นก็ถือว่า ถ้าหากว่าเราคาดคะเนว่า รายได้ประชาชาติ

จะสูงขึ้น คิดเสียว่า ๘% ในปีนั้นเราก็ควรที่จะให้ปริมาณเงินสูงขึ้นประมาณ ๘% บวกด้วยประมาณ ๒% หรือ ๓% จะเป็นของดี ถ้ามากไปกว่านั้นไม่ดี ถ้าน้อยไปกว่านั้นก็ไม่ดี ทำไมบวกด้วย ๒% และ ๓% คำตอบผมก็คืออย่างนี้ ทุกวันนี้ตามหัวบ้านหัวเมืองนั้น คนไทยเราใช้เงินกันน้อย เมื่อเราพัฒนาเพิ่มขึ้น เขาก็ใช้เงินกันแพร่หลายยิ่งขึ้น แม้แต่ว่าไม่มีการพัฒนา ถ้าเผยแพร่ไปในชนบท เงินใช้มากขึ้น ๒% หรือ ๓% นี้มันตามไปด้วย

ปริมาณเงินนี้วัดด้วยอะไร ตอบอย่างคร่าวๆ ว่า เราเอาธนบัตรที่เราออกใช้ทั้งหมด (ซึ่งมีตัวเลขเปิดเผยออกมาทุกสัปดาห์ ในวันพฤหัสบดี) บวกด้วยยอดรวมของสิ่งที่เหมือนกับเงิน คือ ใช้ได้ทันที กล่าวคือ บัญชีเงินฝากกระแสรายวัน เงินฝากเพื่อเรียก จ่ายเช็คเมื่อไหร่เรียกได้เมื่อนั้น นี่เป็นเหมือนกับเงิน เราเอาสิ่งเหล่านี้มาบวกกับธนบัตรที่ออกใช้ แล้วก็คาดคะเนว่า ในปีนี้ถ้าเหตุเกิดอย่างนั้นๆ แล้วปริมาณเงินจะเพิ่มขึ้นเท่าไร ถ้าเพิ่มมากเกินไปหรือน้อยเกินไป เหตุอย่างนั้นๆ ที่ผมว่านี้ ต้องไปแก้ไขเสีย เหตุอย่างนั้นๆ คือ ลูกศรที่ผมเขียนไว้ในรูปที่สอง

รูปที่ ๒ การขยายตัวของปริมาณเงิน

วงกลมแสดงปริมาณเงินที่จะขยายตัวโดยให้สมดุลกับอัตราเพิ่มรายได้ประชาชาติ ถ้ารายได้ประชาชาติเพิ่มด้วยอัตรา ๑๑% ปริมาณเงินควรเพิ่มขึ้น ๑๑% + ๒-๓% เหตุที่จะทำให้ปริมาณเงินเพิ่มขึ้นหรือลดลงนั้น แยกได้เป็น ๔ ประการ คือ

- ๑ ลูกศรคู่ที่หนึ่ง การคลัง
- ๒ ลูกศรคู่ที่สอง การเงินระหว่างประเทศ
- ๓ ลูกศรคู่ที่สาม การเงินภายในประเทศ

ด้านการคลัง ดูจากแง่การคลัง ถ้ารัฐบาลเก็บภาษีอย่างเดียวและไม่จ่ายเงินเลย เงินก็ออกจากการหมุนเวียนในหมู่ประชากรเข้าสู่คลัง นี่เป็นลูกศรออกลูกศรคู่ที่มีลูกศรออกนั้น ออกจากวงการหมุนเวียน คือ รายรับของรัฐบาลลูกศรคู่ที่มีลูกศรเข้าสู่วงนั้น คือ รายจ่ายของรัฐบาล รายรับหมายถึงรายได้ คือ ภาษีอากรบวกด้วยเงินกู้ที่ประชาชนให้รัฐบาลกู้ แต่ไม่บวกด้วยเงินกู้ที่ธนาคารชาติให้รัฐบาลกู้ เอาแต่เฉพาะที่ประชาชนเปลี่ยนถ่ายมือไปให้รัฐบาล ไปเข้าคลัง นักศึกษาคงเห็นได้ทันทีแล้วว่า สมมติว่า ลูกศรคู่ที่สองคู่ การเงินระหว่างประเทศ และการเงินภายในประเทศนั้นเดินอยู่สูบออกและสูบเข้าเท่าๆ กัน ถ้าคู่อการคลังนี้รายจ่ายสูบแรงแล้วรายรับสูบเบากว่า คือหมายความว่าวงงบประมาณขาดดุล (deficit budget) ถ้าเป็นเช่นนี้ก็เท่ากับว่าปริมาณเงินที่ออกมาหมุนเวียนภายในประเทศนั้นก็เพิ่มขึ้น ถ้ากลับตรงกันข้าม งบประมาณเกินดุล กล่าวคือจ่ายต่ำกว่ารับจากประชาชน ก็เท่ากับว่าปริมาณเงินลดลงในการหมุนเวียนนั้น เพราะฉะนั้นงบการคลังสูบคู่อการคลังนี้เป็นคู่อที่สำคัญพอใช้ เพราะเหตุว่างบประมาณแผ่นดินในขณะนั้นสัมพันธ์กันบาท ซึ่งเท่ากับประมาณ ๔๐% ของรายได้ประชาชาติ

เวลานี้รายได้ประชาชาติของเราประมาณแสนล้านบาท ซึ่งหมายความว่า
มูลค่าใหญ่ที่สำคัญมากพอใช้ ประมาณ ๓๐-๔๐ ของรายได้ประชาชนทั้ง
หมด เพราะฉะนั้นนโยบายการคลังมีส่วนสำคัญในการที่จะไปทำให้ปริมาณ
เงินสูงขึ้นหรือต่ำลง

ด้านการค้าระหว่างประเทศ ในด้านการค้าระหว่างประเทศ การ
เงินระหว่างประเทศสำคัญอีกคู่หนึ่งนั้น เป็นเรื่องของดุลชำระเงิน ไม่ใช่ดุล
การค้าอย่างเดียวเป็นเรื่องของดุลชำระเงินระหว่างประเทศ และดุลการค้า
รวมอยู่ในนั้นด้วย สมมติว่าคุณลิมเรื่องดุลการค้าชำระเงิน เอาเฉพาะเรื่อง
ดุลการค้า สบายตัวที่สบายเงินออกนั้นคือสินค้าขาเข้า สบายเข้าคือสินค้าออก
เพราะอะไร เพราะเหตุว่าเวลานี้มีผู้ซื้อสินค้าจากต่างประเทศเข้ามา ผู้ที่
จำเป็นที่จะต้องเอาเงินบาทไปซื้อเงินตราต่างประเทศ และขออนุญาตจาก
ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์ก็เอาเงินบาทนี้ไปซื้อจากธนาคารชาติ
จะซื้อจากธนาคารชาติเองหรือจะซื้อจากทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงิน
ตรา จะซื้อจากที่ไหนก็แล้วแต่ ผลสุดท้ายก็ต้องหมายถึงซื้อจากธนาคาร
ชาติ จากแหล่งกลางนี้ แล้วก็เอาเงินบาทให้แก่ธนาคารชาติ เงินบาทจาก
ลูกค้าผู้นำสินค้าเข้า ไปสู่ธนาคารพาณิชย์ไปสู่ธนาคารชาติ ก็เท่ากับสับ
ออก จากการหมุนเวียนในประชาชน ตรงกันข้ามผู้ที่ส่งสินค้าออกก็ไปได้
รับเงินตราต่างประเทศมาจากลูกค้าของเขาในต่างประเทศ เอาเงินตราต่างประเทศ
มาขายให้ธนาคารพาณิชย์ แล้วธนาคารพาณิชย์ไปขายให้ธนาคาร
ชาติ ก็เท่ากับว่า เอาเงินบาทสับเข้าไปในวงการหมุนเวียนนี้เป็นเรื่องการ
ค้าระหว่างประเทศ

ทีนี้ถ้าพิจารณาออกเหนือไปจากการค้าแล้ว ก็จะได้เห็นว่าถ้ามีใคร

เอาเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศ จะเป็นเข้ามาด้วยการให้เปล่า ให้
ลงทุนส่งเงินมาชำระหนี้ หรือส่งทหารเข้ามา แล้วมาสร้างฐานทัพในเมือง
ไทย ทั้งหมดนี้เป็นสุขเข้าทั้งนั้น เข้าเรื่อย ๆ คือหมายความว่า เงินตรา
ต่างประเทศที่ได้รับมานั้นต้องผ่านธนาคารพาณิชย์ไปสู่ธนาคารชาติ จาก
ธนาคารชาติเงินบาทออกมาสู่ธนาคารพาณิชย์ สู่วงการหมุนเวียน และ
ตรงกันข้าม ถ้าเราส่งเงินไปชำระหนี้ต่างประเทศ นั่นก็เป็นการสูบออก
เรื่องที่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายของทหารอเมริกันในเมืองไทยก็เกี่ยวกับเรื่องนี้ ถ้า
บีโตะเข้ามาใช้จ่ายในเมืองไทยเรามาก เฉพาะอย่างยิ่งในปี ๒๕๐๔ กับ
๒๕๑๐ ที่เขามาใช้จ่ายประมาณ ๒๑๕ ล้านดอลลาร์อเมริกันต่อปี มาสร้าง
สนามบินนอู่ตะเภา มาสร้างสนามบินตากลิโระไรเหล่านี้ เมื่อเวลาที่เขามา
ก่อสร้างนั้น ในตอนนั้นเงินเข้าเรื่อย เงินบาทเข้าเรื่อย เข้าไปในวงการ
หมุนเวียน และในปี ๒๕๐๔ นั้น ปริมาณเงินเพิ่มขึ้นไปถึง ๑๖% ทั้ง ๆ ที่
รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นเพียงประมาณ ๑%

ด้านการค้าภายในประเทศ สุขอีกคู่หนึ่ง คือการค้าภายใน
ประเทศ การเงินภายในประเทศ นี้ก็เกี่ยวกับการลงทุน การต้องการเงิน
เอามาใช้จ่าย การทำอะไรใด ๆ ต้องไปกู้หนี้ยืมสิน ธนาคารปล่อยเครดิต
ไปซื้อที่ดิน ไปซื้ออะไรต่าง ๆ อะไรที่เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจภายในประเทศ
ที่มีเงินผ่านมือ ก็มาเข้าสุขคู่นี้ และพูดโดยทั่ว ๆ ไปก็คือว่า ถ้าหากว่า
ธนาคารพาณิชย์มาเอาเงินไปจากธนาคารชาติมากแค่ไหน ก็สุขเข้ามาก
เท่านั้น ธนาคารพาณิชย์มาชำระหนี้หรือนำเงินมาสู่ธนาคารชาติมากแค
ไหน ก็สูบออกเท่านั้น

ที่นั่นก็ศึกษาจะเห็นได้ว่า สุขสามคู่นี้จะเดินด้วยกัน เดินพร้อม ๆ

กัน ที่นี้สมมติว่า สู้ค่าการคลังแรงไปหน่อย คือหมายความว่า รัฐบาล จะต้องใช้จ่ายเงินมากมายทีเดียว แล้วก็สู้เข้าเสียมากทีเดียว แต่ส่วนภาชี อากรนั้นยังคงเป็นไปตามเดิม ไม่ได้ขึ้นภาษีอากร ในกรณีนี้ก็มียช่องทางที่ ปริมาณเงินจะมากขึ้นทุกที ๆ จนอาจจะเป็นอันตราย ในแง่ที่ว่าอาจจะเกิน กว่าอัตราเพิ่มของรายได้ประชาชาติไปมากอาจจะเกินกว่า ๒% หรือ ๓% ใน กรณีเช่นนี้ผู้ที่มีความรับผิดชอบในธนาคารกลาง ก็จำเป็นจะต้องพิจารณา ดูว่าสมควรจะอย่างไร ในเมื่อเกิดปัญหาว่าจะเกิดเงินเพื่อขึ้นแล้ว ก็มีอยู่ สองสามวิธี คือ วิธีหนึ่ง พยายามไปแก้ไขปริมาณเงินทางการคลัง คือพยายามให้คำแนะนำแก่รัฐบาลว่า ควรที่จะลดค่าใช้จ่ายลง นั้นวิธีหนึ่ง แต่บางทีทำไม่ได้ เพราะเหตุว่า เวลาที่รัฐบาลจ่ายเงินมาก ๆ นี้ เช่น ไป สร้างอะไรตามโครงการที่จะมากกลับห้ามล้นนี้ยากมาก ก็ต้องพยายามใช้สุม ด้านออกของการคลัง คือ เก็บภาษีให้ได้มากขึ้น และกัจากประชาชนให้ มากขึ้น นอกจากนั้น ผู้ที่มีความรับผิดชอบก็ต้องไปดูอีกสองสุมว่า สุม ต่างประเทศนี้เป็นอย่างไร เราควรจะแก้ไขทางด้านนี้ใหม่ หรือสุมภายใน ประเทศนี้เป็นอย่างไร ตามปกติเราก็มีเครื่องมืออยู่หลายอย่างที่เกี่ยวกับ ธนาคารพาณิชย์ เช่น เราอยากจะให้ธนาคารพาณิชย์เขาปล่อยเงินให้ประ- ชาชนน้อยลง เพื่อแก้เรื่องการคลังขาดดุล เราก็ทำได้โดยที่ทำตามคำรา เรียนของคุณ คือ ชันอัตราเงินสดสำรองของธนาคารพาณิชย์ หรือขาย หลักทรัพย์ให้แก่ธนาคารพาณิชย์ หรือเรียกเงินคืนจากธนาคารพาณิชย์ถ้า เขาเป็นลูกหน้อย อย่างนี้ทำให้ธนาคารพาณิชย์ต้องหดเครดิตของตัว ถ้า หากทางด้านการค้าระหว่างประเทศเลวลง จะมีทางช่วยเหลืออย่างไร นี้ก็ ต้องไปทำทางด้านสุมนี้เหมือนกัน แต่อย่างไรก็ตาม ผมก็เห็นจะไม่จำเป็น

ต้องอธิบายให้ละเอียดเพราะเวลานั้นน้อย จะอธิบายแต่เพียงว่า เวลาแต่ละช่วง ๆ ของการทำงานนั้น เราจำเป็นจะต้องคาดคะเนอัตราเพิ่มของรายได้ ประชาชาติว่าจะเพิ่มขึ้นเพียงใด แล้วก็พยายามปรับการทำงานของรัฐบาลนี้ ให้ปริมาณเงินไปได้จนพอสมควร แต่การคาดคะเนนี้ก็อาจจะผิดได้ ซึ่งอาจจะเกิดความเสียหายได้ ฉะนั้น ข้อสำคัญคือตัวเลขสถิติทั้งทางด้านการผลิต การค้าขาย กับทางด้านปริมาณเงินจะต้องได้มาโดยถูกต้องพอใช้ และได้มาโดยรวดเร็วทันใจ ถ้าเราต้องมาเดาเดาก็มีทางพลาด และการเดานี้จำเป็นจะต้องเดาโดยมีหลักการ แต่อยากจะพูดว่ามีความไม่แน่นอนอยู่มาก และส่วนรัฐบาลส่วนนี้บางเรื่องเราก็กทำได้เร็ว บางเรื่องเราก็กทำได้ช้า เพราะฉะนั้น เราจะต้องใช้วิธีการให้มากพอสมควรในการใช้ดุลยพินิจ การผิดพลาดนี้มีได้แน่ ๆ ยกตัวอย่างเช่น ในสามสี่ปีที่แล้วมา สูตรของผมที่ว่ามาเมื่อกัน คือ X บวกกับ 2% ถ้าหากว่าอัตราเพิ่มของรายได้ประชาชาติเท่ากับ X อัตราเพิ่มของปริมาณเงินควรจะเพิ่ม X บวกด้วย 2% หรือ 3% ซึ่งก็พลาดไปอย่างที่ว่าเมื่อกัน ในปี ๒๕๐๔ กว่าเราจะรู้ว่าอเมริกันเขาจะมาใช้จ่ายเงินมากถึงเพียงนั้นก็สายเกินไปเสียแล้ว ด้วยสาเหตุจากเรื่องความลับในราชการทหาร อัตราเพิ่มของปริมาณเงินในปีนั้นก็โด่งขึ้นไปถึง ๑๖% และอัตราเพิ่มของรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นไปเพียง ๑๑% เท่านั้น ในปีต่อ ๆ ไปเราก็กพยายามแก้ แก้อันนี้ รัคเข้ามา และรัคเข้ามามากเกินไปสักหน่อยคราวนี้ อัตราเพิ่มประมาณ ๘% หนี้เงินลงมา ๘% เหมือนกัน เช่นนี้ภาษาอังกฤษเรียกว่า "Hit and Miss" ภาษาไทยหรือจีนเรียกว่า "เฮงชวย" ก็มี แต่เราก็กพยายามทำให้ดีที่สุดตามหลักการที่ว่านั้นคงจะไม่พลาดมากนัก แต่มีความหวังอยู่อย่างหนึ่งว่า ค่อยไปถ้าหากว่าสถิติทั้งหลายและการคาดคะเน

ที่ควรจะเป็นและการจัดการเพื่อที่จะให้ได้ผลประโยชน์ให้ดีที่สุดนั้น ก็เป็นหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทย เงินสำรองก็ขึ้น ๆ ลง ๆ อยู่เสมอ บางทีเช่น เมื่อตอนสงครามเกาหลี เราค้าขายได้ดี เงินสำรองก็ขึ้น พอต่อมาลดลง พอเลิกสงครามเกาหลีก็ลงไปเกือบหมดก็มี เกือบเกลี้ยงเลยก็เคยเมื่อผมรับหน้าที่เป็นผู้ว่าการเมื่อสิบปีที่แล้วนั้น เงินสำรองอยู่ในระดับประมาณ ๓๐๐ ล้านดอลลาร์อเมริกัน เควาะที่ตีที่ในระหว่าง ๑๐ ปีนี้ เงินสำรองก็เข้ามาเรื่อย ๆ ค้าขายดี และดุลการชำระเงินก็ดีขึ้นมาจนถึงพันล้าน ผสมกับที่ทหารอเมริกันเอาเงินมาใช้ซึ่งเป็นผลพลอยได้มาด้วย เงินก็ขึ้นมาเรื่อย เพราะฉะนั้นในเวลาหนึ่งที่ด้อยลงไปก็เพราะเหตุว่าพิษผลในปี ๒๕๑๐ ของเราไม่ค่อยดี ค้าขายไม่ค่อยดี ทุนสำรองก็ด้อยลงไปบ้าง เวลานี้ตัวเลขสุดท้ายคือ ๕๗๐ ล้านดอลลาร์อเมริกัน ทั้งนี้ ปัญหาที่มีขึ้นอีกคือไปไหนมาไหน คนก็ชอบถามว่าผู้ว่าการจะว่าอย่างไร ทหารอเมริกันออกออกไปแล้ว เงินจะหมดแล้ว จะทำอย่างไร เขาไม่มาใช้เงินอีกแล้ว ผมก็บอกว่า เมื่อก่อนนี้เราก็ไม่เคยให้ทหารอเมริกันเข้ามา ก็เคยสะสมเงินสำรองได้ด้วยฝีมือของเราเอง ในสมัยผมนี้จาก ๓๐๐ ล้านดอลลาร์อเมริกัน มาจนกระทั่งถึงเมื่อ ๒๕๐๕-๒๕๑๐ อย่างน้อยก็ ๗๐๐ ล้าน ๘๐๐ ล้านดอลลาร์อเมริกันเข้ามาก็ได้เพิ่มขึ้นอีก จนกระทั่งถึง ๑๐๐๐ ล้านดอลลาร์อเมริกัน ก็หมายความว่า เราทำด้วยฝีมือของเราเองโดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือเหลือของทหารอเมริกัน จาก ๓๐๐ ล้านดอลลาร์ ขึ้นมาเป็น ๘๐๐ ล้านดอลลาร์อเมริกัน เรายังทำได้ ตอนนั้นเขาจะไปที่ไปซี เราก็แก้ปัญหามาของเราไป และข้อหนักใจในเรื่องที่ทหารอเมริกันไปนี้เรื่องเงินสำรองไม่หนักใจเท่าไร เพราะเหตุว่าเราจะแก้ไขได้ ที่หนักใจก็คือว่า สินค้าฯ

ออกของเราน้อยในตอนนั้น ซ้อนแถมเป็นข้อที่ร้าย และที่ร้ายที่สุดก็คือว่า
ข้าวมหัศจรรย์เกิดขึ้นหลายแห่ง ที่ลิเบีย อินเดีย ฯลฯ ต่างคนต่างก็คุย
ไข่มวงว่า ต่อไปนี้ไม่ต้องซื้อข้าวไทยแล้ว จริงหรือไม่จริง หรือจะจริงใน
อนาคตแค่ไหนก็ไม่รู้ แต่ปัจจุบันนี้ค่อนข้างจริง เพราะเหตุว่าราคาข้าวต่าง
ประเทศตก ทำให้เรามีรายได้จากการค้าระหว่างประเทศ (Export Earning)
น้อยลง เพราะฉะนั้น ซ้อนเป็นข้อที่น่าห่วงเพราะสองเรื่องมาทับกันเข้า
ทหารอเมริกันไปอย่างเดียวก็น่าเป็นไร ขอให้ชาวเราขยี้ หรือทหาร
อเมริกันอย่าเพิ่งไปเลย ข้าวจะตกก็ไม่ว่า แต่ทั้งสองเรื่องมันซ้อนกัน เพราะ
ฉะนั้น จะทำอย่างไร ผมก็เสนอรัฐบาลไปหลังจากที่เราปรึกษาหารือกัน
หลายฝ่ายแล้วว่า ที่เราสะสมเงินสำรองเหล่านี้มากเพื่อไม่ใช่จะเป็นอุป
เต้าทัพย์ เพื่อที่จะใช้ในยามยากเหมือนกับคนธรรมดาเก็บหอมรอมริบไว้
พอเจ็บป่วยเข้าหากินไม่ได้ก็จะได้อะไรใช้ ฉะนั้นก็ฉันทันนั้น แต่ว่าอย่าใช้
ให้มากนัก อย่าใช้ให้จนกระทั่งเป็นหนี้สินล้นพ้นตัว ในกรณีนี้ เท่าที่
ธนาคารชาติคาดคะเนดูแล้วก็รู้สึกว้า ถ้าไม่มีอะไรเกิดขึ้นหมายความว่าถ้า
มีหายนะทั้งสองด้าน หายนะทางเศรษฐกิจนี้หมายความว่าเงินก็ไม่เข้าจาก
อเมริกัน และขายสินค้าก็ไม่ค่อยดีคืนัก ในสองปีข้างหน้าเราอาจจะเสีย
ทุนสำรองไปประมาณ ๒๐๐ ล้านดอลลาร์หรือญี่ปุ่น ถ้าเช่นนั้นน่าตกใจ
ไหม ก็น่าตกใจเหมือนกัน แต่ว่าไม่ถึงขนาด เพราะคนที่เขาไม่มีทุนสำรอง
เขายังอยู่กันได้ อินโดนีเซียก็คิดลบ ซิโอนก็คิดลบ แต่ไม่ได้หมายความว่า
เราจะเอาเยี่ยงอย่างเขาอย่างนั้น คนไทยต้องมีเงินติดกระเป๋าไว้ ไม่งั้นขึ้น
รถเมล์กลับบ้านไม่ได้

ระหว่างที่เราจะเสียทุนสำรองไปประมาณ ๒๐๐ ล้านดอลลาร์อเมริกัน

นี้ เราต้องแก้ไขให้ได้ สิ่งที่จะต้องแก้ไขที่สำคัญที่สุดก็คือ พยายามผลิตให้มากขึ้นเพื่อส่งออกให้มากขึ้นและผลิตสินค้าอย่างใหม่ ถ้าข้าวขายไม่ดี เราต้องกลับตัวได้เมื่อ ๑๖ ปีมาแล้วสภาพการฉกก็เป็นเช่นเดียวกัน คือ เมื่อเลิกสงครามเกาหลีใหม่ ๆ เมื่อตอนสงครามเกาหลี ค.ศ. ๑๙๕๐ นั้นเรารัวรวยเหลือเกินเมืองไทยนี้ เพราะทั่วโลกมีแต่ข้าวไทยเท่านั้น ไม่มีคนอื่นขายพม่าก็รบกันยังไม่เสร็จ เกาหลีรบกัน อเมริกาก็ซื้อทั้งดิบกับและยาง ราคาดี พอถึงปี ๑๙๕๐ เขาเลิกรบกันที่เกาหลี ดิบกับยางลงราคา และข้าวพม่าก็ผลิตได้มากขึ้น คือเขาเลิกศึกกัน เมื่อก่อนนี้พวกรงค์แดงกับธงขาวในพม่าชอบศึกกันเรื่อย ก็ขายข้าวออกไม่ได้ ตอนหลังเขาเลิกศึกกันแล้ว ราคาก็ขึ้น ข้าวก็ผลิตเพิ่มขึ้น ซึ่งเขาเคยเป็นเจ้าโลกมาก่อน พม่าเคยเป็นนมเบอร์วันเรื่องการขายข้าว เรานมเบอร์สาม อินโดไชน่าแต่ก่อนนั้นรวมทั้งเขมร เวียดนาม ลาว เขาส่งเป็นที่สองในโลก แล้วที่นี้ พม่าก็กำลังขึ้นมา เวลานั้นเราก็เดือดร้อนอยู่มาก ซึ่งในเวลานั้นเราก็ได้แก้ไขเศรษฐกิจของเราหลายทาง ทั้งในด้านการค้าและระบบการเงินระหว่างประเทศและการคลัง แก้ไขมาจนกระทั่งสภาพการคลังเป็นไปโดยดีแล้ว คือก่อนนี้กรมบัญชีกลางไม่ค่อยได้ทำบัญชีเท่าไร ทั้ง ๆ ที่ชื่อ "บัญชีกลาง" อยู่แล้วบัญชีค้าง ๆ งบดุล งบประมาณนั้นบางทีล่าช้าถึง ๑๐ ปี ๒๐ ปี ก็มี เดียวนี้เขาทำเรียบร้อยดีแล้ว ระบบการคลัง ระบบเศรษฐกิจจะไรต่าง ๆ นี้ก็แก้ไขมา เมื่อแก้ไขมาได้จนกระทั่งเรียกว่า บ้านเมืองสภาพทางเศรษฐกิจเป็นไปโดยราบคาบเรียบร้อยแล้ว ผลก็คือ ประชาชนเขาก็ผลิตของได้ แล้วมีหน้าซ้ำเราได้สามารถที่จะทำถนนหนทางให้ดีขึ้นกว่าก่อนนี้ ถนนสายแรกที่ทำถูกแบบมาตรฐานของสากลคือ ถนนจากสระบุรีไปโคราช

ซึ่งเดี๋ยวนี้กลายเป็นถนนเก่าไปแล้ว ก่อนนี้เมื่อสมัยเสรีใหม่ ๆ พวกเรา
ตื่นเต้นกันเหลือเกิน ถนนสระบุรี—โคราช นี่เป็นของวิเศษไม่เคยเห็น
ก่อนนี้เราจะไปทางภาคอีสาน หรือไม่ต้องไปทางภาคอีสานหรอก จาก
กรุงเทพฯ ไปสระบุรีแค่นี้ คนแก่คนเฒ่า เด็ก ๆ กลายเป็นฝรั่งผมแดงไป
หมด ถนนลูกรัง ฝุ่นคลุ้งเหลือเกิน เดี่ยวนี้เคยชินกับถนนเหล่านี้แล้ว แต่
สมัยนั้นถนนดีเช่นนั้น ไม่มี เราเริ่มตัดถนนไปโดยอเมริกันมาทำให้ดู เสรี
แล้วชาวโหดก็ออก เนื่องจากมีถนนดี ปอกก็ออก มันสำปะหลังก็ออก นี้
หมายถึงทางสายชลบุรีถนนหนทางดี พืชผลก่อนนี้เรามีส่งออกเพียง ๔ อย่าง
ก็ออกมาได้ถึง ๗-๘ อย่าง และเดี๋ยวนี้ยังมีของที่ควรจะออกเพิ่มขึ้น ถ้า
หากเราทำกันจริง ๆ ความเจริญที่เราได้รับมาใน ๗-๘ ปี หลังนี้เป็นผล
เมื่อ ๗-๘ ปี ก่อนนี้ คือหมายความว่า เมื่อเด็กสงครามเกาหลีก็เปลี่ยน
แปลงระบบและผลก็สะท้อนมาจนถึงปัจจุบัน เดี่ยวนี้เราก็ก้าวสู่สภาพเด็ก
สงครามเกาหลีอีกแล้ว ตอนนี้นักตั้งเคือตร้อน ต้องใช้ฝีมือแก้ไข ต้องให้
มีแผนในการที่จะผลิตสินค้าเกษตรกรรมให้มากขึ้น เพื่อที่จะส่งออกให้มาก
ขึ้น วางเป็นโครงการมาเพื่อที่จะระดมเงินระดมผลไปทำให้เต็มที่ นี่เป็น
เรื่องที่สภาพการณ์ในปัจจุบันนี้

ที่กล่าวแล้วเป็นตัวอย่างนี้ ก็เพื่อให้คุณเข้าใจว่าเราในฐานะที่เป็น
ผู้ว่าการ และรองผู้ว่าการธนาคารชาติ เราทำกันและรับผิดชอบกันในเรื่อง
นี้อย่างนี้

ส่วนที่สอง—ศิลปะแห่งการดำเนินนโยบาย

เมื่อพูดมาถึงเรื่องหลักวิชามากแล้ว ก็อยากจะพูดถึงศิลปะที่กล่าว
มาก่อนและเรียกว่าวิชานี้ คือเป็นของที่แน่นอน มีหลักการแน่นอน มี

เหตุผลและพิสูจน์ทดลองกันได้ แต่เวลาปฏิบัติอาจจะไม่ตรงกันก็ได้แต่ข้อ
ที่เรียกว่าศิลปะนี้เกี่ยวกับเรื่องที่ไม่เป็นของแน่นอน เป็น Art ไม่ใช่เป็น
Science

ศิลปะในการปฏิบัติมันได้แก่ปัญหาว่า ควรจะทำตัวอย่างไร ควรจะ
ปกครองคนอย่างไร ควรจะไปพูดกับนายกรัฐมนตรีอย่างไร ควรจะเถียง
กับรัฐมนตรีนั้นรัฐมนตรีนี้แค่ไหน นี่เป็นศิลปะสอนกันไม่ได้ แต่ก่อนที่จะ
ไปถึงเรื่องนั้น ผมคิดว่าควรจะต้องอธิบายถึงเรื่องความสัมพันธ์กับธนาคาร
พาณิชย์สักนิด ซึ่งอยู่ในขอบข่ายของศิลปะเหมือนกัน

ก. ความสัมพันธ์กับธนาคารพาณิชย์

ข้อแรกการติดต่อกับธนาคารพาณิชย์ทำอย่างไร ซึ่งคุณประจิดร
ยศสุนทร เจ้าหน้าที่ฝ่ายตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ได้มาบรรยายให้ฟังแล้ว
ว่า ทางธนาคารแห่งประเทศไทยนี้ มีหน้าที่ตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ให้
ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และได้พูดถึงเรื่องอัตราส่วนระหว่างเงิน
ยอดต่าง ๆ เงินกองทุนกับลูกหนี้รายใหญ่ เงินกองทุนกับเงินฝาก ฯลฯ คุณ
ได้รับคำอธิบายดีถ้วนแล้ว ผมก็จะไม่บรรยายซ้ำ เพราะไม่ใช่หน้าที่ แต่
อย่างไรก็ตาม การที่จะพยายามให้ธนาคารพาณิชย์ทำตามกฎหมาย คือทำ
ตามที่เรากำลังการ ไม่ใช่เหตุอื่น มีเหตุอยู่อย่างเดียว เวลาจะทำลูกสูบตาม
รูปที่สองให้มันเดินอย่างไรนี้ต้องอาศัยธนาคารพาณิชย์ ถ้าธนาคารพาณิชย์
ทั่ว ๆ ไปคือตั้งโกหกกับเราอยู่เรื่อย ๆ เช่นเราบอกว่าอย่าไปทำผิดกฎหมายนก
ก็ไปทำผิดกฎหมาย เราไม่รู้ แล้วเวลาที่ต้องให้หกดเครดิต ยึดเครดิต เรา
จะทำอย่างไร เพราะฉะนั้นธนาคารพาณิชย์ก็คล้าย ๆ กับเครื่องมือของ
ธนาคารชาติ เมื่อเราไม่รู้จักเครื่องมือดี หรือว่าควบคุมเครื่องมือไม่ได้

หรือเครื่องมือชี้เทอเต็มที การที่จะเลือกใช้นโยบายอะไรก็ได้ประโยชน์ เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะให้ธนาคารพาณิชย์มีความมั่นคงและมีความซื่อสัตย์และแจ้งความจริงให้เราทราบอยู่เสมอ ทุกวันนี้การควบคุมธนาคารพาณิชย์ไม่ได้ผลร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ก็ดีขึ้นมากหลังจากกฎหมายว่าด้วยธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้ออกแล้ว ก่อนนี้ไม่ได้คุมเลย คุมไม่ไหว และเราได้ตั้งหน่วยงานที่จะควบคุมธนาคารพาณิชย์เรียบริวายติ และพอจะพูดได้ว่า ถึงแม้จะควบคุมได้ไม่ถึงร้อยเปอร์เซ็นต์ อย่างน้อยก็ได้แปดสิบเปอร์เซ็นต์ ที่ทำผิดกฎหมายก็ยังมีอยู่บ้าง ก็เรียกว่าพอจะมีเครื่องมือใช้ได้ นอกจากธนาคารพาณิชย์แล้วเรายังจำเป็นที่จะต้องใช้สถาบันการเงินต่าง ๆ อื่นๆ ที่จะต้องช่วยทำ แต่ทุกวันนี้ไม่มีกฎหมายหรือกฎหมายก็ไม่รัดกุม เช่นบริษัทประกันชีวิต ประกันภัยก็คล้าย ๆ กับกฎหมายธนาคารพาณิชย์นี้ แต่เคยูไปขึ้นกับกระทรวงเศรษฐกิจ ความเห็นอันสัตย์จริงของผมว่า บริษัทประกันชีวิตนั้นควรจะขึ้นอยู่กับกระทรวงการคลัง เพราะเหตุว่าเกี่ยวกับเรื่องการเงินไม่ผิดกับธนาคารพาณิชย์ แต่ส่วนบริษัทประกันภัยนั้นไปขึ้นอยู่กับกระทรวงเศรษฐกิจก็ไม่ใช่ไร แต่การควบคุมบริษัทประกันชีวิตนั้นควรอยู่ที่คลังเพราะเป็นสถาบันการเงินที่ให้เครดิตได้สำคัญมาก เกี่ยวกับการเงินมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามเรื่องเหล่านี้สถาบันต่าง ๆ เกี่ยวกับการออกหุ้น ออกหุ้นกู้ อะไรต่าง ๆ นี้เราจำเป็นที่จะต้องพิจารณาควบคุม เวลานั้นธนาคารแห่งประเทศไทยร่วมกับสถาบันอื่น เช่น คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และที่อื่นเราพยายามร่วมกันอยู่ ศึกษาว่าจะขยายการควบคุมให้ออกไปจากธนาคารพาณิชย์ขยายวงกว้างไปสู่สถาบันการเงินอื่นได้อย่างไรบ้าง

แต่อย่างไรก็ตาม ในการควบคุมเหล่านี้เป็นเรื่องการควบคุมระหว่างผู้ควบคุมกับผู้ถูกควบคุมมองจากแง่ที่เลยไปจากกฎหมายแล้วความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นเรื่องสำคัญมาก หมายความว่า เจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ของธนาคารแห่งประเทศไทย ตลอดจนกระทั่งผู้ว่าการ รองผู้ว่าการ ก็จำเป็นที่จะต้องมีความสัมพันธ์ดีพอใช้กับผู้จัดการใหญ่และกรรมการธนาคารพาณิชย์ และเป็นขนบธรรมเนียมของโลกที่เขาใช้วิธีนี้กันอยู่ เพราะเหตุว่าจะไปเล่นไปลิตจับขโมยกับธนาคารพาณิชย์ ขโมยมันวิ่งเร็วกว่าโปลิศ ตามปกติแล้วบางทีเราออกกฎอะไรไป เป็นกฎที่ตายตัวพลิกแพลงยาก บางทีเขาก็หนีหรือเลี่ยงกฎไปได้ เพราะฉะนั้นความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารพาณิชย์กับธนาคารกลาง จึงมีศิลปะอันหนึ่งซึ่งเขาเรียกว่า Persuasion คือการเกลี้ยกล่อมเรียกร้องความเห็นใจ เรามีการปรึกษาหารือกันอยู่เสมอ เจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ของธนาคารชาติร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่ของสมาคมธนาคารไทยเป็นประจำเดือน เดือนหนึ่งธนาคารชาติเป็นเจ้าของบ้านเลี้ยง อีกเดือนสมาคมธนาคารไทยเลี้ยง เลี้ยงหลังจากที่ได้พูดจาปรึกษาหารือกันแล้ว บางทีเขาก็ถือว่าเราว่าเรานั่งมองอย่างนั้นอย่างนี้ เขาก็ถือว่าเขาว่า เขาทำผิดกฎหมายอย่างนั้นอย่างนี้ ปรึกษาหารือกันหรือบางทีเราก็ร่วมกันบอกว่าคนอื่น เช่นกรมสรรพากรไปทำอะไรรังแกธนาคารพาณิชย์ ซึ่งไม่ถูกอะไรเหล่านี้ เขาก็ช่วยเขา นี่เป็นวิธีศิลปะที่เราจะต้องประสานประสมกับเขา เป็นเรื่องที่ดีเป็นหน้าที่สำคัญ และถ้าจะพูดไปแล้วตามความเห็นผมนี้ คนเราที่จะไปควบคุมอะไรเขา และพูดอะไรให้เขาเชื่อ ต้องทำแบบโบราณ ถ้าคุณอ่านหนังสือเรื่องจีนโบราณ ก่อนที่เขาจะทำการใหญ่อะไร เขาจะต้องชำระล้างร่างกายให้สะอาด กินเจกินผักพักหนึ่งแล้วเวลาจะไปสร้าง

ของวิเศษ อะไรจะได้ทำให้ขลังขึ้นได้ ถ้าผู้ว่าการธนาคารชาติ หรือผู้ใหญ่
ในธนาคาร โดยเฉพาะไปประพาศิสามะเลเทมา ไปทำทุจริตหรือว่าไป
พุดเทจ หรือว่าไปทำเห็นแก่ได้ในทางลาภสักการแล้ว จะไปพุดอะไรเขาก็
ไม่เชื่อ เขากลัวจะหัวเราะเยาะเอาเสียด้วย เพราะฉะนั้น หลักการในข้อ
นี้คือความประพาศิในการดำรงตนของผู้ใหญ่ในธนาคาร เฉพาะผู้ว่าการ
รวมทั้งผู้อำนวยการต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมาก นอกจากว่าจะมีสัมพันธ์
อันดี เช่นดีกอล์ฟด้วยกัน แข่งขันกัน ยอมให้เขาชนะบ้าง เราชนะบ้าง
อะไรเหล่านี้ เคียงกันไปเคียงกันมา นี่เป็นของสำคัญเหมือนกัน ถ้าหาก
ว่าเราประพาศิไม่ดีแล้ว ถึงเขาจะกลั้วเรา เพราะเหตุว่าเรามีอำนาจมีอาญา
สิทธิ์อยู่ในมือตามกฎหมาย แต่ไปพุดอะไรเขาไม่ค่อยเชื่อ นี่เป็นเรื่องที่
สำคัญ

ข. ความสัมพันธ์กับทางราชการ

คุณธรรมข้อนี้ คือสัมพันธ์กันความไปจนกระทั่งถึงการติดต่อระหว่าง
ผู้ใหญ่ของธนาคารชาติ กับผู้ใหญ่ของทางราชการ ตำแหน่งของผู้ว่าการ
ธนาคารชาตินี้ ในทำเนียบราชการไทยเป็นตำแหน่งที่ต่ำกว่ารัฐมนตรี และ
เราจำเป็นต้องติดต่อกับรัฐมนตรีอยู่ เฉพาะอย่างยิ่ง รัฐมนตรีคลัง ซึ่ง
มีอำนาจตามกฎหมายเป็นผู้กำกับการทำงานของธนาคารชาติ ไม่ใช่แต่เฉพาะ
แต่ผู้ว่าการเท่านั้น ผู้ใหญ่คนอื่นในธนาคารชาติด้วย เพราะฉะนั้นการติด
ต่อกับรัฐมนตรี เพื่อที่จะเกลี้ยกล่อมรัฐมนตรีให้ดำเนินนโยบายอย่างใด
อย่างหนึ่งที่ธนาคารเห็นสมควร ก็ย่อมเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะถึ
นโยบายต่าง ๆ ไม่ประสานกัน การดำเนินราชการแผ่นดินก็จะเป็นไปโดย
ราบรื่นมิได้ เช่น ถ้างบประมาณแผ่นดินตั้งรายจ่ายไว้เกินกำลัง จะทำให้

เงินเพื่อ ถ้าแก้ไขไม่ได้และต้องการจะรักษาเสถียรภาพไว้ ทางธนาคาร
ชาติก็จำเป็นต้องจำกัดทางด้านการเงินด้านอื่น หมายความว่าเงินที่ปล่อยให้
ชาวไร่ชาวนากับพ่อค้าอุตสาหกรรมนี้จะต้องน้อยลงไป จะต้องไปหัดเครดิตทาง
ธนาคารพาณิชย์ ถ้าเป็นเช่นนี้อาจจะเสียหาย นี่เป็นเรื่องที่เราจะต้องพูด
กับรัฐมนตรีแทบทุกปี ถ้าเราไม่สามารถที่จะเกลี้ยกล่อมท่านได้หน้าที่ของ
ผู้ว่าการธนาคารชาติก็จะด้อยลงไป ความรับผิดชอบและประโยชน์ที่เราจะ
ทำให้ก็จะเสียหายไปเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นในการที่จะติดต่อกับรัฐบาล
จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความเชื่อถือให้รัฐบาลหรือบุคคลในรัฐบาลเชื่อ
ถือว่าเราไม่ได้เห็นประโยชน์ของส่วนตัว ไม่ได้เห็นแก่ประโยชน์ของ
ธนาคารชาติ แต่เห็นประโยชน์ของแผ่นดิน ผู้ว่าการและผู้ใหญ่ในธนาคาร
ชาติจะต้องมีความกล้าหาญพอสมควร คือ ต้องสามารถที่จะพูดขัดได้ ถ้าอะไร
ที่ไม่ดีแล้ว จำเป็นจะต้องพูดได้ ถ้าไม่มีความกล้าแล้ว อยู่เป็นดีกว่า
เพราะเหตุว่าไม่ได้ทำหน้าที่ ถ้ามีอะไรมันแต่เอออๆ อะๆ ไป ก็เสียหาย คง
เหลว และแท้จริงเรื่องนี้ไม่ใช่แต่ธนาคารไทยเท่านั้นทั่วโลก ผู้ว่าการ
ธนาคารชาติเขาก็เป็นคนที่จะต้องคอยแนะนำรัฐบาล มีหน้าที่ที่จะคอยแนะนำ
เรื่องเศรษฐกิจ ถ้ามันแต่ไปกดรัฐบาลในฐานะที่เป็นจอมพลบ้าง นายพล
บ้าง ก็บกพร่อง ผู้ว่าการธนาคารชาติ หรือผู้ใหญ่ในธนาคารชาติเป็นนัก
บุญไม่ได้ ต้องเป็นผู้ที่ทำงานสุจริต และจะนิ่งเป็นทองไม่รู้ร้อนไม่ได้ เมื่อ
จำเป็นจะต้องดึงรัฐบาลก็ต้องท้วง ไม่ท้วงก็บกพร่องต่อหน้าที่ การพูดขัด
ผู้ใหญ่นี้ มีหลักการอยู่ว่าให้ขัดต่อหน้า อย่าไปนินทาลับหลัง ถ้าใครถูก
ซุบซิบนินทาลับหลัง ปฏิกริยาที่จะต้องไม่พอใจอย่างมาก แต่เมื่อเราได้
ท้วงดึงผู้ใหญ่อ่านต่อหน้าแล้วท่านยังไม่เชื่อฟัง ต่อจากนั้นเราก็มีสติที่จะ

พูดให้คนอื่นฟังได้โดยสุจริตใจ

อย่างไรก็ตามขอให้เข้าใจให้ชัดว่า ระหว่างรัฐบาลกับธนาคารชาติ นั้นรัฐบาลมีความรับผิดชอบขั้นสูงสุด ธนาคารชาติเป็นเพียงหน่วยงาน หน่วยหนึ่งของรัฐบาล ในกรณีที่รัฐบาลเดินนโยบายซึ่งผู้ว่าการธนาคารชาติไม่เห็นด้วยและคัดค้านแล้ว แล้วยังไม่สามารถเกลี้ยกล่อมได้ ถ้าเป็นนโยบายที่สำคัญถึงขนาดเกี่ยวกับหลักการหรือความหยายนะ ผู้ว่าการธนาคารชาติก็มีทางออกอยู่อีกทางหนึ่งที่จะคัดค้าน คือ ลาออก การที่ผู้ว่าการธนาคารชาติไม่ว่าที่ไหนลาออกโดยไม่แสดงเหตุผลนั้น เป็นการคัดค้านอยู่ในตัว ถ้าลาออกไปโดยให้เหตุผลว่า แก่แล้ว เลิกแล้ว ไม่เอาแล้ว หรืออยู่ ๑๐ ปีแล้วจะขอลาออกหรือป่วย หรืออยากจะทำหน้าที่อื่น นั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ว่าถ้าเขาออกเฉยๆ โดยหน้าบึ้งๆ นี่แปลว่าเขาคัดค้าน ใครๆ เขารู้กันทั่วโลก หรือออกโดยไม่หน้าบึ้ง แต่เขียนหนังสือถึงรัฐมนตรีคลังว่าการที่ข้าพเจ้าลาออก เพราะเหตุว่าข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาล นี่เป็นการคัดค้านอย่างชัดแจ้ง ก็เป็นธรรมเนียมที่เขาทำกันอยู่ แต่ไม่ควรทำบ่อยนัก ทำบ่อยนักไม่ศักดิ์สิทธิ์ ควรที่จะเอาเรื่องสำคัญๆ จริงๆ

ค. ความสัมพันธ์กับบุคคลภายใน

ไหนๆ ก็พูดถึงเรื่องศิลปะของการดำเนินงานเหล่านี้ และความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกแล้ว อยากจะอธิบายถึงเรื่องความสัมพันธ์กับบุคคลข้างใน ผู้ว่าการธนาคารชาติและรองผู้ว่าการ เป็นผู้บังคับบัญชาชั้นสูงสุดของธนาคารก็ตาม แต่ถ้าไม่ได้อาศัยการปฏิบัติงานอันดีอันชอบของพนักงานทั้งผู้ใหญ่น้อยแล้ว ก็ย่อมจะดำเนินงานไปได้โดยยาก แม้ว่านโยบายจะดีสักปานใด ถ้าผู้ปฏิบัติเขาไม่ร่วมมือหรือไม่มีใจศรัทธา หรือ

ไม่มีความสามารถดำเนินการได้นโยบายนั้นก็ยอมเป็นหมัน ฉะนั้น จึงต้องอาศัยหลักการปกครองและทุนบำรุงพนักงานผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปโดยดี อันชุมชนใด ๆ จะอยู่กันได้อย่างมีความสุขนั้น ต้องอาศัยคุณธรรม ๔ ประการ คือ

หลักที่หนึ่ง ต้องมีสมรรถภาพ เพราะฉะนั้น ในหมู่คนที่เราจะรับเข้าทำงานในธนาคารชาตินั้น เราจะต้องดูความสามารถและความรู้เป็นพื้นฐาน และด้วยความสุจริตใจ นักศึกษาที่สำเร็จบัญชีและพาณิชย์จากธรรมศาสตร์ก็ไปอยู่ที่ธนาคารชาติหลายคน ซึ่งเข้าไปด้วยการสอบแข่งขันใครดีใครได้ ไม่ใช่คัดเลือกกันแบบบุคโฆโลกณะ และธนาคารชาติก็ตั้งอัตราเงินเดือนให้พอเพียงแก่สมรรถภาพ

หลักที่สองก็คือ หลักความยุติธรรมในสังคม การออกระเบียบ การที่จะปูนบำเหน็จรางวัล จะต้องให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรม ยุติธรรม เพื่อให้ความมั่นใจแก่พนักงานทั้งผู้ใหญ่และผู้ย่อย ที่พูดนี้ก็ไม่ได้หมายความว่าเราเป็นคนที่ไม่เห็นอคติเสียจนเกินไป การประจบประแจงก็ยังมีอยู่ ถ้าไม่รู้ว่าเป็นการประจบประแจง แต่ก็พยายามวางหลักให้ดี ให้ยุติธรรมที่สุด

หลักที่สามคือ หลักเสรีภาพ เราต้องให้อิสระภาพแก่พนักงานเขาพอสมควร มิฉะนั้น ผู้ใหญ่จะไม่มีทางรู้ความในใจของผู้ย่อย ต้องให้ผู้ย่อยแสดงออกได้ด้วย การรับฟังคำร้องของผู้ย่อย การส่งเสริมให้ผู้ย่อยร้องเรียนในเมื่อมีข้อร้องเรียนที่ดี เพราะเมื่อเรามาพิจารณาแล้วถ้าเราไม่เห็นด้วย ก็ไม่เห็นด้วย แต่ว่าควรที่จะให้ทั้งผู้ใหญ่และผู้ย่อยนั้นสามารถที่จะมีเสรีภาพในการที่จะออกความเห็นได้ภายในขอบเขตที่กว้างพอควร

และหลักสุดท้ายก็คือ หลักความมีเมตตากรุณา ผู้ใหญ่ต้องเมตตา

ผู้น้อย นี้เป็นธรรมดา เพื่อให้มีเชื้อโยกัน และเป็นทางให้เกิดความไว้วางใจกันได้อย่างสมบูรณ์ ถ้าขาดความไว้วางใจกัน การดำเนินงานเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับเงินทองเป็นจำนวนมากย่อมจะราบรื่นไปไม่ได้ ต้องเชื่อถือและไว้วางใจกัน เพราะฉะนั้น หลักการธนาคารกลางก็เช่นเดียวกับหลักการธนาคารโดยทั่ว ๆ ไป คือ เครดิท และ faith คือความเชื่อถือซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอก ถ้าขาดเครดิทแล้ว เลิกพูดเรื่องการธนาคารได้

บรรยาย ณ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๒ ตุลาคม ๒๕๑๒